

EDYCJA 2022

ZAKAMARKI
MŁODEJ
POLSZCZYZNY

 PWN

Polszczyzna to żywy organizm. Zmienia się, podpatruje, pożyczka, czasem odbywa podróże w czasie i daje się uwieść modzie na vintage. Szczególnie barwny i podlegający dynamicznym procesom jest język młodzieży. Tutaj wszystko dzieje się szybko – tak, jak szybko żyją dziś ludzie. Wystarczy iskra, by jakieś słowo stało się topowe i tyle samo, by popadło w kulturowo-towarzyski niebyt.

Od kilku lat bacznie przyglądamy się tym procesom i oddajemy głos internautom głosującym na Młodzieżowe Słowo Roku. Ilość zgromadzonego materiału jest ogromna! Ten e-book prezentuje zaledwie niewielki jego wycinek, w którym zamieszczamy wybrane słowa wraz z definicjami nadesłanymi przez uczestników. Zajrzyjcie w zakamarki języka młodych, bo warto!

W niniejszym e-booku z przyjemnością zamieszczamy także suplement – finałową dwudziestkę młodych słów edycji 2022 wraz z komentarzami językoznawców.

Dziękujemy za udział w plebiscycie, życzymy miłej lektury i zachęcamy do śledzenia aktualności na stronie sjp.pwn.pl!

Zespół PWN

Młodzieżowe Słowo Roku to plebiscyt organizowany przez Wydawnictwo Naukowe PWN we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim. Prowadzony jest od 2016 r. i z każdym rokiem cieszy się coraz większym zainteresowaniem.

Jego celem jest wyłonienie najbardziej popularnych wśród młodych ludzi słów, określeń lub wyrażeń. Młodzieżowe Słowo Roku nie musi być nowe ani slangowe. Jury w składzie: Anna Wileczek (Uniwersytet J. Kochanowskiego w Kielcach), Marek Łaziński (Uniwersytet Warszawski), Ewa Kołodziejek (Uniwersytet Szczeciński), Bartek Chaciński (Polityka) docenia istotność tematu oraz kreatywność języka w opisywaniu rzeczywistości.

Dowiedz się więcej

Polub nas na Facebooku:

Wejdź na: sjp.pwn.pl

SPIS TREŚCI

alfasamcyna, alternator, alternatywek, alternatywka, amba	5
atencja, atencjusz/atencjuszka, ąkły, bajdurzyć, bajerancki, balety, banan, banger, banglać, baza	6
beka, Biedra/biedra, boleć, boomer, borut, bóldupić, bulwers, buwing	7
cebula, charaszo, chwastfoody, cringe, crush/krasz, dab, dekiel, disować/zdisować, dreś	8
dwudzionek, dymkować, dymy, dysmózgia, dzban	9
elówa, eluwina, epicki, es/ess/esss/ez, essa, fake news	10
faza (dzika), fejk, friendzona/friendzone, gdybyśka, git, gitara, gites, gitówa/gituwa, gównoburza, gramotny, grubo	11
hajp/hype, hajs, handluj, huncwot, igła, iks de/XD, impostor, inba	12
jazdunia, jesieniara	13
jesieniarz, julka/Julka, kappa, kasztan, kcpp, keczup po frytkach, kisać, klawo, klawy, kminić	14
kmwtw, kociółek Panoramiksa, kołczan poprawności, koniara, konserwatywka, kotł, kozak, krasz, krindź / cringe	15
kruci, kuc, kulson, lamus, legitny/legitnie, LOL/lol, m8, madka	16
mamadżer, masakra, masakryczny, masno/masn, maśniutko, melango, melanż, melepeta, melo, mem	17
memiarz, memiczny, muka, na Pazdana (ostrzyć się), najgorzej, najsik, napinka, nara/narka, naura, nie pykło, nieogar	18
nitka, normik, nosacz, nowak/nowaczka/nowacy, odzobaczyć, ogar	19

SPIS TREŚCI

ogarnąć/ogarniać (się), okejka, oro, p0lka, petarda, pewex, pewka, pieróg, pieseł	20
piwniczyć, pocisk, pocisnąć, podbaza, pog, pogchamp, polubek, pompa, potas-węgiel, prank	21
prawilny, prestiż, promka, props/propy, propsować, przegryw, przychlast, przydaś, przygas	22
przypał, przypys, pykło, rak, rakowy, randomowy, rebel, rejczel, rel, rozkminić/rozkminiać, rzeziara, rzeźnia, saga	23
samozaorać, samozaoranie, serwus, siara, skarpeciara, skifa, skil, składać się/złożyć się, słonycz, smakowa, smakuwa, smartwica/smartfica	24
spina, stulejarz, sus, swag, szczepili cię!?, sztos, sztywniutko, szur	25
szuryzm, śmieszkować, świerzak/świeżak, taka sytuacja, tegować/ tentegować, ten, ten ten, tego, tenteges, tozależyzm, trybić, trzebało	26
typiarz/typiarka, ubojnia, ulung, umieć w coś, w punkt, w sensie, w sumie, wbić/wbijać gdzieś	27
wbijać/wbić, wiadomka, wieprzny, wiksa, wtopa, wyczes, wyczesany, wypas, wypasiony/wypaśny, XD, xeroboy/kseroboj	28
YOLO, yś, zabij się, zaciesz, zacny/zacnie, zajawa/zajawka, zajawka, zajumać, zamułka/zamuła, zaorać	29
zaorane/zaorany, zarzutka, zdalka, zwyklak, żal/żal.pl, żalowy, żenada/żenadix, żenadówka, żyleta	30
Wyniki edycji 2016-2022	31
Spojrzenie na edycję 2021 – finałowa dwudziestka słów i wyrażen	32
Spojrzenie na edycję 2022 – finałowa dwudziestka słów i wyrażen	41

ALFASAMCYNA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: bycie w 100% mężczyzną

ALTERNATOR

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: forma męska od 'alternatywka'

ALTERNATYWEK

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: forma męska od: 'alternatywka'

ALTERNATYWKA

Zdobywca
1. miejsca
w **2019 r.**

Definicja 1: dziewczyna o alternatywnych upodobaniach i zachowaniach

Definicja 2: dziewczyna nie utożsamiająca się z popularnymi trendami odnośnie ubioru, makijażu, gustu muzycznego

Definicja 3: dziewczyna, która ubiera się w specyficzny sposób, zazwyczaj ma kolczyk w nosie, kolorowe włosy, ciemne ubrania oraz słucha emo-rapu

Z komentarza Ewy Kołodziejek

Osoba nazywana *alternatywką* jest z jednej strony obiektem kpin: „Młoda osoba płci damskiej z zaburzoną samoocena i stanem emocjonalnym. Ubiera się w bardzo charakterystyczny sposób, cała na czarno, kreski, ogółem mocny makijaż” albo „Zbuntowana nastolatka, która ubiera się w łańcuchy i jest głupia. Alter-

natywki to stan umysłu”. Z drugiej jednak strony podkreśla się jej indywidualność, osiąganą mimo braku społecznej aprobaty: „Osoba wyróżniająca się odmiennym stylem ubierania i makijażem. Społeczeństwo nie jest przychylnie nastawione do tych osób, ponieważ nie podoba im się wyróżniający ubiór, który przykuwa uwagę innych. Alternatywki nie ubierają się w sposób rażący – ich ubiór cechuje się ciekawymi połączeniami i rozwiązaniami, które mogą stać się inspiracją dla każdego”. Ocenny charakter nazwy łągodzi jej zdrobniała forma słowotwórcza: alternatywka brzmi po prostu sympatycznie, nawet jeśli ukrywa niechęć albo inne negatywne uczucia.

AMBA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: problem; trudna, kłopotliwa sytuacja

Uwagi językoznawcy [MŁ]*: *Być może pochodzi od słowa ambiwalentny. W innym znaczeniu 'impreza'.*

Z nadesłanego mailowo komentarza Czytelnika:

Jestem innego zdania – pomimo ostatnio modnego odcinania się od „rosyjskości” we wszelkich jej objawach języki nasze kontynuują wzajemne przenikanie się. Mało prawdopodobne jest, by polska „amba” powstała całkowicie niezależnie od rosyjskiej „амбы” – https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_synonims/2925. W każdym razie w takim znaczeniu – „definitywny koniec” – pamiętam „амбы” z młodości, a dorastałem na terenie Ukrainy podczas amby Związku Radzieckiego. Więc proste synonimizowanie „amby” z „imprezą” uważam za nietrafne, raczej z szeroko rozumianymi skutkami tejże (kac, reakcja rodziców).

VP.

*Marka Łazińskiego, przewodniczącego Jury

ATENCJA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: kalka z języka angielskiego „attention” – oznacza uwagę jako zainteresowanie, odnoszona do osób, przedmiotów (np. szukający uwagi, czyli próbujący zwrócić na siebie uwagę, przyciągnąć zainteresowanie)

Definicja 2: potrzeba zwracania na siebie uwagi, przykuwania ludzkich spojrzeń, czasem nienasycone uczucie posiadania swoich 5 minut czy błyszczenia w świetle reflektorów

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ciekawe nawiązanie do wyrazu staropolskiego.

ATENCJUSZ /ATENCJUSZKA

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: osoba poszukująca ciągłej uwagi (uwagi), za wszelką cenę próbuje uzyskać aprobatę społeczeństwa

ĄKŁY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: chodzi o jakąś bezkształtność, brak wyrazistości, wykrzywienie, trudność w opisie czegoś lub kogoś tym słowem opisanego

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Bardzo ciekawy przykład instrumentacji brzmieniowej. No i wreszcie mamy słowo na ą.

BAJDURZYĆ

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: gadać od rzeczy

BAJERANCKI

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: modny, ciekawy, interesujący na swój sposób

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ojej, jakie to stare, miło, że wraca.

BALETY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: impreza, spotkanie towarzyskie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: To tylko jedna z nazw imprezy w naszym plebiscycie. To najczęściej nazywane pojęcie.

BANAN

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: o osobie: bogatej, wypełnionej próżnością

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Bananowa młodzież była w latach sześćdziesiątych.

BANGER

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: impreza

BANGLAĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: synonim do działać; źródło:

JoeMonster; przykład: „Strona internetowa nie bangla”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: W innym znaczeniu ‘robić coś przyjemnego’.

BAZA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: określenie wyrażające podziw lub zgodę z czyjąś opinią. Określenie to jest bezpośrednim tłumaczeniem określenia *based*. Początkowo w slangu oznaczało ono osobę uzależnioną od kokainy ale w 2010 raper Lil B nadał mu nowe znaczenie. *Based* oznacza bycie sobą. Bez lęku o to, co pomyślą ludzie. Bez lęku o robienie tego, co chciałbyś robić. Oznacza bycie pozytywną osobą.[...]

BEKA

Zdobywca
3. miejsca
w 2016 r.

Definicja: śmiech, śmieszna sytuacja

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *Beki nie trzeba przedstawiać. Dodajmy tylko, że oprócz niewinnej zabawy może to być także wyśmiewanie, np. mieć bekę z kogoś.*

Z komentarza Marka Łazińskiego

Charakterystyczna dla języka młodzieży jest wielofunkcyjność gramatyczna wyrazów, np. BEKA czy LOL to pierwotnie rzeczowniki nazywające sytuację, ale mogą też funkcjonować jako nieodmienne przymiotniki, przysłówki, wykrzykniki, a nawet zastępniki czasowników.

BIEDRA/BIEDRA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: oznacza oczywiście sklep sieci owadziej

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *Z zasady w słowniku nie umieszczamy nazw własnych firm. Jednak ten skrót (ucięcie części nazwy) jest już na granicy nazwy pospolitej. W słowie „Biedra” (lub „biedra”) słyszymy nie tylko cząstkę „biedronki”, lecz i „biedy”.*

BOLEC

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: człowiek głupi, durnowaty, żenujący czy powodujący „o boże, co za...” u drugiego człowieka

BOOMER

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: ironiczna nazwa osoby starszej, reprezentującej pokolenie *baby boom*

Z komentarza Anny Ewy Wileczek

W sytuacjach dyskusyjnych z przedstawicielami starszego pokolenia, kiedy pojawia się niebezpieczny argument „za moich czasów”, wystarczy użyć *Ok boomer*. Ponoć to wyrażenie „wymyślono, by gasić wypowiedzi osób z pokolenia naszych rodziców i dziadków, którzy nie rozumieją problemów współczesnego świata”.

BORUTA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: bałagan, burdel, zadyma, awantura

BÓLDUPIĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: narzekać, martwić się

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *Wprawdzie wulgarne, ale wyjątkowo obrazowe słowo.*

BULWERS

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: wyraz widocznego oburzenia malujący się na czyjejś twarzy

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *Udane nowe słowo, typowe dla slangu przeniesienie tematu z czasownika do rzeczownika.*

BUWING

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: spędzanie czasu w BUW-ie (Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego) na poszukiwaniu potrzebnych materiałów, ale także korzystaniu z oferowanych w tym miejscu rozrywek (punkty gastronomiczne) – forma leksykalna naśladuje formę czasowników angielskich w czasach ciągłych (-ing) i tworzonych w tym języku rzeczowników odczasownikowych; użycie: „Najwyższa pora na buwing” (przeważnie w postaci mianownikowej, aby dać odbiorcy

choć małą szansę na domyślenie się, jaki jest sens użycia słowa)

Uwagi językoznawcy [MŁ]: słowo studentów UW

CEBULA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja:

1. Pejoratywne określenie (najczęściej dotyczące Polaków) określające osobę, która przejawia swoją chciwość w drobnostkach, sprawach błahych, nieistotnych dla większości społeczeństwa
2. Potocznie o osobie zachowującej się jak pies ogrodnika; jeśli „cebula” czegoś nie dostanie, to drugi człowiek również nie może tego dostać
3. Rzadko – potocznie o osobie, która śmieje się z nieszczęścia kogoś innego

Uwagi językoznawcy [MŁ]: względnie nowe słowo wytrych oznaczające osobę niesympatyczną, za której zachowanie wstydzimy się w towarzystwie. Trudno ustalić znaczenie „cebuli”, tak jak wcześniej „buraka” (metafory warzywne odzwierciedlają chyba nasze wciąż żywe kompleksy antywiejskie i pogardę dla wsi). Do uniwersalnego znaczenia gbuza dochodzi tu jeszcze kompleks „janusza” i „Polaka w skarpetach i sandałach”.

CHARASZO

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: jest to odpowiedź na wszystko, oznacza 'dobrze'

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Najlepiej pisać „choroszo”, ale mówić „charaszo” z akcentem na o; błędny jest zapis „haraszo”. To jeden z przykładów zapożyczeń rosyjskich.

CHWASTFOODY

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: bary wegetariańskie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ładny neologizm, ale raczej nierozpowszechniony i trochę złośliwy dla wegetarianów.

CRINGE

rok zgłoszenia:
2017, 2019

Definicja 1: zażenowanie, wstyd

Definicja 2: (spolszczone 'krindz') wstyd, przypał, sytuacja mocno nieestosowna do okoliczności, zawstydzająca, coś krępującego

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Względnie nowe, popularne zapożyczenie.

CRUSH / KRASZ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: to osoba, w której się zakochaliśmy lub darzymy ją sympatią

DAB

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: dab jest to figura taneczna, w której osoba tańcząca pochyla głowę w kierunku ręki zgiętej w łokciu, jednocześnie podnosząc na bok wyprostowaną drugą rękę. Dab jest często kojarzony z formą świętowania i okazywania radości przez sportowców, a także z kulturą hip-hopu

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Język młodzieży to także gesty; nowe określenie na nowy gest.

DEKIEL

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: osoba o niskim ilorazie inteligencji, zaskakująca swoją głupotą

DISOWAĆ/ZDISOWAĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: zamknąć komuś usta, zgasić go

DREŚ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: o osobie która, lubi i chodzi w dresach

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Chyba okazjonalne, ale ładne zdrobnienie.

DWUDZIONEK

Zdobywca
3. miejsca
w 2017 r.

Definicja: polski odpowiednik angielskiego słowa: „weekend”

Uwagi językoznawcy [MŁ]:

Nierozpowszechnione i chyba niepotrzebne. Już Tuwim narzekał na to słowo.

DYMKOWAĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: palić papierosa

DYMY

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: ogólne określenie pojawiające się w kontekście niecodziennych wydarzeń i sytuacji; inaczej awantura, zamieszanie

DYSMÓZGIA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: specyficzne trudności w nauce – kompletny brak chęci do uczenia się czegokolwiek, cecha młodego człowieka nie mającego żadnych naukowych ambicji (żartobliwe)

DZBAN

Zdobywca
1. miejsca
w 2018 r.

Definicja 1: osoba niezbyt inteligentna, niewygadana, a do tego bardzo niemiła; cham, a przy tym głupek

Definicja 2: „Dzban” to jeden z neologizmów youtubera Klocucha, nie oznacza on jednak kogoś niesympatycznego, a po prostu

nierozgarniętego; zobacz komentarz

Definicja 3: dzbanem może być każdy.

Wystarczy, że zrobi coś, co w jakikolwiek sposób nie spodoba się drugiemu rozmówcy. Tak powstaje dzban

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kolejna metafora porównująca człowieka źle ocenianego do naczynia (jak dekiel, czajnik). Obrazowe i popularne. Ostatnio najpopularniejsze chyba wśród licznych określeń o tym znaczeniu.

Z komentarza Marka Łazińskiego

Pobieżny wywiad i kwerenda wskazują, że *dzban* nie jest obrazą śmiertelną, lecz trochę śmieszna, trochę prowokacyjna. Najstarsze wystąpienia tego wyrazu w odniesieniu do osób znaleźliśmy w sieci w roku 2009. Rok później wyraz ten opisano w słowniku miejski.pl.

Definicje proponowane przez uczestników naszego plebiscytu wskazują na wieloznaczność i bogactwo skojarzeń tego epitetu. Od jednoznacznie negatywnych: ‘osoba, która ma poziom intelektualny jak dzban, czyli żaden’ po łagodne ‘niemądra osoba, pieszczotliwa nazwa przyjaciela’. Są też definicje obrazowe: ‘ktoś, z kogo nawet Salomon nie należy, bo jest nieforemny, mało lotny i grzecznie mówiąc towarzystwo za nim nie przepada’ i zwięzłe ‘no debil’. Najbardziej wyczerpująca jest definicja: ‘Dzbanem może być każdy. Wystarczy, że zrobi coś, co w jakikolwiek sposób nie spodoba się drugiemu rozmówcy. Tak powstaje dzban.’

Oprócz *dzbana* jest także *dzbanizm* i *dzbaniarą*, ale w definicjach pojawia się sugestia, że rzeczownik męski nie precyzuje płci.

Skąd wziął się *dzban*? Może to być metafora pustej głowy (pojawia się w proponowanych definicjach) albo zapożyczenie pseudonimu postaci z amerykańskich komiksów Jugheada Jonesa. Dlaczego ten wyraz zdobywa

popularność? Na pewno nie jest niezbędny, ale wpisuje się w tradycyjne skojarzenia głowy jako pustego naczynia. Ważną rolę może odgrywać kształt fonetyczny: krótka, łatwo wpadająca w ucho sylaba rozpoczynająca się taką grupą spółgłoskową na początku, która nie występuje w żadnym innym polskim wyrazie (oprócz wyrazów pochodnych od *dzban* oraz nazwy miasta *Lidzbark*). Oryginalność fonetyczna ma duże znaczenie w popularyzacji nowych słów.

Tym komentarzem nie zachęcamy do użycia słowa *dzban*. Na pewno lepiej, żebyśmy mówili do siebie i o sobie wzajemnie tylko dobrze. Ale jeśli już potrzebujemy mocnego słowa, to może *dzban* jest lepszy niż...

ELÓWA

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: synonim 'cześć', wariant 'eluwina'

ELUWINA

Zdobywca
3. miejsca
w 2019 r.

Definicja: powitanie, efekt przekształcenia słowa halo/elo

Z komentarza Marka Łazińskiego

eluwina to kolejna wariacja na temat popularnego powitania, która przeszła drogę od halo/elo, przez *elówa*. Warto zwrócić uwagę, że typowy przyrostek rzeczownikowy -ówa, jako skrót i zgrubienie od -ówka, dawno przestał być ograniczony do nazw konkretnych (*kranówa* jako woda z kranu) i osobowych (jak *gościówa*). Często tworzymy

dziś komentarze emocjonalne, jak zgłaszana w plebiscycie smakówa 'smaczne' czy *żenadówa* 'żenujące/żenada'. Z *eluwiną* było podobnie. Kiedyś zapewne była *elówa*, tak jak *dziękówa* zamiast 'dziękuję' czy *spadówa* zamiast 'spadaj'. Forma *eluwina* jest efektem dalszej de-rywacji i w zasadzie powinna być zapisywana przez ó, ale zgłaszający to słowo użytkownicy najwyraźniej nie mają już tej świadomości. Językoznawcom przyjdzie więc zaakceptować formę *eluwina*, spopularyzowaną także jako tytuł piosenki.

EPICKI

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: robiący wrażenie, ważny, wspaniały, zapożyczenie znaczeniowe z ang. „epic”

ES/ESS/ESSS/EZ

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: oznacza coś łatwego, coś oczywistego; słowo wyrażające zachwyt, podekscytowanie

ESSA

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: słowo na każdą okazję; może służyć jako powitanie, pożegnanie; okrzyk radości, zadowolenia. Słowo używane do wyrażania pozytywnych emocji w stosunku do innych osób lub po prostu wyrażenie własnych uczuć.

FAKE NEWS

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: nieprawdziwe, fałszywe wiadomości, najczęściej rozpowszechniane przez tabloidy w celu wywołania sensacji, bądź zniesławienia kogoś (najczęściej polityka)

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo nie tylko slangowe, zwyciężyło w plebiscycie słowników Collinsa w roku 2017.

FAZA (DZIKA)

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: jest to stan psychiczny człowieka charakteryzujący się często niekontrolowanymi napadami śmiechu, pozytywną 'głupotą' etc. Fazą zwany jest także stan po zażyciu środków odurzających

FEJK

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: coś nieprawdziwego, fałszywego, podrobionego, niezgodnego z prawdą

FRIENDZONA/ FRIENDZONE

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: on kocha, ona nie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *A właściwie dlaczego nie odwrotnie? „Friendzona” to relacje koleżeńskie czy przyjacielskie zamiast wymarzonej relacji najbliższej. Zwykle to mężczyźni są we friendzone kobiet (przechodzą do friendzony), ale relacja dotyczy wszystkich bliskich związków między ludźmi.*

GDYBYŚKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: przypuszczalnie, domyślnie, być może

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *Ciekawy neologizm, ale niepotwierdzony w tekstach.*

GIT

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: mówimy tak, gdy coś jest pozytywnie nacechowane lub gdy coś wprawia nas w zadowolenie.

GITARA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: sygnalizuje również zadowolenie nadawcy z aktualnego toku zdarzeń, wszystko jest w porządku; zwrot używany najczęściej w celu przekazania informacji o pomyślnie zakończonej czynności: 'No i gitara!'

GITES

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: super, fajnie, wspaniale, wszystko gra

GITÓWA / GITUWA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: wyrażenie zgody lub aprobaty; pozytywne określenie, np.: – Dobrze w tym wyglądam? – No gitowa

GÓWNOBURZA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: zamieszanie, burza o nic

GRAMOTNY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: inteligentny, bystry, łapiący w lot

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *kolejne zapożyczenie z rosyjskiego, por. „prawilny” i „charaszo”*

GRUBO

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: świetnie, rewelacyjnie, fantastycznie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: *ciekawe przeniesienie znaczenia*

HJJP/HYPE

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: coś bardzo popularnego, czasami ta popularność jest sztucznie „napompowana”; popularność, coś modnego, w trendzie; „jest na coś hajp”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Nowe zjawisko.

Hajs

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: pieniądze, szeroko rozumiane; „hajs się musi zgadzać” jako podsumowanie życia, ale też i długów; hajs jest wszędzie i bez niego nie da się żyć

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Przed 50 laty była „forsa”, potem „kasa”, a od kilkunastu lat króluje „hajs”.

HANDLUJ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: użyte w kontekście „handluj z tym” oznacza „musisz sobie z tym poradzić”, „pogódź się z tym”

HUNCWOT

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: żartobliwie o niegrzecznym koleźce

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo bardzo stare, ciekawe, czy rzeczywiście używane. W polszczyźnie niosło z sobą raczej żartobliwą naganę, ale oryginał niemiecki jest bardzo wulgarny, także ze względu na etymologię.

IGŁA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: słowo wyrażające coś, co jest zapięte na ostatni guzik. Coś, co jest super na tip top

IKS DE / XD

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: wyrażenie to powstało od komputerowej minki „XD”. O ile wcześniej używane było jako szeroki uśmiech tylko w Internecie, tak teraz jest ono nadużywane praktycznie w każdej sytuacji – zarówno w świecie wirtualnym, jak i realnym.

Z komentarza Marka Łazińskiego

Rzeczownik XD, który może też funkcjonować jak wykrzyknik, partykuła, nieodmienny przymiotnik lub przysłówka, powstał jako połączenie liter symbolizujące graficznie uśmiech. Jest więc znakiem ikonicznym. XD, dziś zapisywane także *iksde*, należy głównie do języka pisanego mediów społecznościowych, ale pojawia się również w języku mówionym. W polszczyźnie rozpowszechnił się prawdopodobnie kilka lat temu. W angielskojęzycznej sieci XD funkcjonuje od roku 2003 (pierwszy wpis w słowniku slangu Urban Dictionary).

IMPOSTOR

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: określenie zdrajcy lub osoby z jakichś względów niepasującej, choć pozornie podobnej lub upodabniającej się do pozostałych. Termin wywodzi się z popularnej gry *Among us*

INBA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja:

1. impreza
2. jakieś wydarzenie, zwykle negatywne i wywołujące emocje, np. kłótnia, afera, zamieszki itp

Uwagi językoznawcy [MŁ]: kolejny synonim imprezy

JAZDUNIA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: mocno, szybko, intensywnie

JESIENIARA

Zdobywca
2. miejsca
w 2019 r.

Definicja 1: miłośniczka jesieni

Definicja 2: dziewczyna lubiąca jesień, manifestująca sympatię dla tej pory roku, jesiennych ubiorów, nastrojów, napojów

Definicja 3: osoba, która kocha jesień, wieczory spędza pod kocem pijąc herbatę/ kakao i czytając książki. Ma zapas zapachowych świeczek i swetrów

Z komentarza Bartka Chacińskiego

Podziwiam karierę słowa *jesieniara*, które wydaje się z kolei próbą polskiej odpowiedzi na promowane w mediach i poradnikach duńskie słowo *hygge* oznaczające specyficzny skandynawski sposób bycia nastawiony na osładzanie sobie życia (w trudnym klimacie północnej Europy) komfortem, przytulnością i drobnymi przyjemnościami. Najpełniejsza definicja, którą znalazłem w zbiorze zgłoszonych w plebiscycie brzmi: „Jesieniara lub jesieniarz to ludzie wielbiący jesień, pijący hektolitry kawy dyniowej i fani koczków i pachnących korzennie świeczek. Wzięło się od popkulturowego mema”. Rzeczywiście, wygląda na to, że jeden mem może być tu odpowiedzialny za błyskawiczną karierę słowa w tym roku. Uczestnicy konkursu celnie zwracają też uwagę na to, że całe to *jesieniarstwo* jest bardzo przerysowanym zjawiskiem

JESIENIARZ

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: forma męska od: 'jesieniara': osoba, która kocha jesień, wieczory spędza pod kocem, pijąc herbatę/kakao i czytając książki. Ma zapas zapachowych świeczek i swetrów

JULKA/JULKA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: określenie młodej kobiety zafascynowanej amerykańską kulturą i ruchami lewicowymi. Zazwyczaj używane w kontekście naiwnych acz wyrazistych wpisów na Twitterze

KAPPA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: stosowane jest zazwyczaj na końcu zdania w celu podkreślenia ironii lub żartu

Komentarz [PS]*: Kappa to ciekawe słowo (jednocześnie będące emotikonką), które zrodziło się na stronie internetowej Twitch – przeznaczonym głównie dla graczy komputerowych serwisie streamingowym. Znaczy ono tyle, że to co napisaliśmy jest ironią lub żartem. Dobrze jest zatem je znać, żeby uniknąć różnych niezręczności. Obecnie słowo to nie ogranicza się już tylko do jednej strony internetowej. Używane jest coraz powszechniej, a jego popularność wydaje się ciągle rosnąć. Spora liczba zgłoszeń może także wskazywać na rosnące zainteresowanie samym e-sportem, co mnie osobiście, jako miłośnika gier komputerowych, bardzo cieszy.

KASZTAN

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: potocznie: głupek

Uwagi językoznawcy [MŁ]: W tym znaczeniu względnie nowe.

KCPP

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: to znaczy: kocham cię po przyjacielsku

KECZUP PO FRYTKACH

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: coś, co już się nie przyda, bo pojawia się za późno (=musztarda po obiedzie)

KISNAĆ

rok zgłoszenia:
2016, 2017

Definicja 1 : śmiać się z czegoś, mieć ubaw po pachy

Definicja 2: umierać ze śmiechu. Kiedy coś jest naprawdę bardzo zabawne, to człowiek „kiśnie”; synonim śmiania się, ale o znacznie mocniejszym znaczeniu

KLAWO

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: świetnie, w porządku

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kolejne stare słowo wraca.

KLAWY

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: wysublimowany odpowiednik słowa „fajny”, tchnący atmosferą minionych lat

KMINIĆ

rok zgłoszenia:
2016, 2018

Definicja 1: rozumieć, rozmyślać o czymś

Definicja 2: próbować coś zrozumieć: – Rozumiesz coś z tej instrukcji? – Chwila, kminię

Uwagi językoznawcy [MŁ]: stare, z gwary więziennej, por. „rozkminić”

*Paweł Sobolewski z miejski.pl

KMWTW

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: kto ma wiedzieć, ten wie – tylko niektóre osoby mogą wiedzieć, o co chodzi, więc dopisuje/wypowiada się to po zakończeniu zdania

KOCIOŁEK

rok zgłoszenia:
2017

PANORAMIKSA

Definicja: kociołek Panoramixa – metoda przygotowywania alkoholu, polega na mieszaniu różnych alkoholi przy wykorzystaniu garnka, następnie na rozlewaniu ich do kubeczków i sączeniu. Sposób, o zgrozo, coraz częściej wykorzystywany przez studentów. Początkowo wywołuje ekscytację, później nudności, a na drugi dzień Katzenjammer. Powyższa metoda uznawana jest w środowisku studentów za rodzaj odwagi i męstwa! Nieustraszeni studenci nie obawiają się konsekwencji! Dzięki czemu mogą zdobyć sławę i poklask wśród swoich rówieśników. Co gorsza, metoda rozpowszechnia się wśród młodych dziewcząt. Quo Vadis, Domine?

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Obrazowe i erudycyjne, jeśli ktoś oglądał Asterixa

KOŁCZAN

rok zgłoszenia:
2016

PRAWILNOŚCI

Definicja: mała torba męska noszona na pasie, charakterystyczna szczególnie wśród Polaków oraz innych wschodnich narodów

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kołczan poprawności nosi się przewieszony przez ramię.

KONIARA

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: dziewczyna uzależniona od koni, ciągle o nich mówi, wstawia na social media ich zdjęcia

KONSERWATYWKA

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: dziewczyna o poglądach konserwatywnych; jest przeciwieństwem 'alternatywki'

KOTEŁ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: koteł to stosunkowo nowe słowo opisujące kota. W zasadzie ciężko powiedzieć o jakimś dokładnie kocie chodzi, ale zazwyczaj koteł lub kotełek jest uroczy i mały, nierzadko również „tulaśny” :)

Uwagi językoznawcy [MŁ]: być może pod wpływem słowa „pieseł” (por.)

KOZAK

rok zgłoszenia:
2018

Definicja : określenie rzeczy, osób, zachowań, które wzbudzają aprobatę; także szczęście przy odwadze graniczącej z głupotą

KRASZ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: zob. crash

KRINDŹ / CRINGE

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: (z ang. *Cringe* – kulić się) coś bardzo żenującego

KRUCI

rok zgłoszenia:
2017, 2018

Definicja 1: przekleństwo o małej wadze jak „kurczę pieczone” czy „kurka rurka”

Definicja 2: zamiast *kurde, cholera, do licha, do diaska*; wykrzyknienie wyrażające silne emocje, często niezadowolenie, ale także zachwyt. „Krucu, co on robi?!” ale także „Jakie dobre ciasto, kruci!”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Potrzebne są nam przekleństwa o małej wadze. Kiedyś było kručą fiks i kručą bomba.

KUC

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: osoba interesująca się przedmiotami ścisłymi, która w ogóle nie dba o swój wizerunek i kontakty społeczne.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo wzięło się od włosów upiętych w kucyk u mężczyzn, kiedyś ta fryzura rzeczywiście była popularna wśród informatyków.

KULSON

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: żartobliwa nazwa policjanta lub zastępnik najpopularniejszego przekleństwa

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Szybka reakcja na wydarzenia z 11 listopada.

LAMUS

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: ktoś słaby, niedouczony

LEGITNY/LEGITNIE

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: słuszny, mający sens, od ang. legit np. Ma 'legitny' argument, żeby się tak zachowywać; prawidłowo, autentycznie, sensownie, wiarygodnie, oryginalnie, np. „Brzmi legitnie”,

słowo wywodzące się z serii angielskich memów „Seems legit”

LOL/LOL

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: kupa śmiechu

Uwagi językoznawcy [MŁ]: ang. lots of laugh

Komentarz [PS]: Lekkim zaskoczeniem jest dla mnie natomiast duża liczba osób, która wskazała LOL jako młodzieżowe słowo roku. Słowo, które funkcjonuje w komunikacji elektronicznej, jak sięgam pamięcią, niewątpliwie nadal cieszy się dużą popularnością i przynajmniej na razie wydaje się, że nie zamierza ona minąć. Ale jak będzie za kilka lat? Za słowo roku 2015 Oxford Dictionaries uznał emoji przedstawiające płaczącą ze śmiechu twarz, które często jest stosowane jako alternatywa dla LOL. Czy przyjdzie nam się niedługo pożegnać ze starym dobrym LOL? Mam nadzieję, że jednak nie, ale w czasach, gdy pod jednym przyciskiem klawiatury telefonu mamy dostęp do dziesiątków kolorowych ikon wyrażających różne emocje, konkurować może być trudno.

M8

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: słowo to jest skrótem od angielskiego „mate”, a wśród młodzieży oznacza przyjaciela lub dobrego kolegę

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo reprezentuje modne w anglijszczyźnie łączenie brzmienia nazw liczb z brzmieniem słów: m+eight, tak jak polskie 3maj się (trzymaj)

MADKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: negatywne określenie matki

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kojarzy się z ang. mad.

MAMADŻER

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: młoda mama i menadżer w jednym; nazwa dla osoby, która jest jednocześnie mamą oraz menadżerem swojego dziecka.

MASAKRA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: coś strasznego, ale słowo używane też w kontekście pozytywnym

MASAKRYCZNY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: niesamowity, wyjątkowy, inny

MASNO/MASNY

Zdobywca
2. miejsca
w 2018 r.

Definicja: potoczne słowo, które może oznaczać: *dobrze, odpowiednio, fajnie*; według niektórych *tłusto, dobrze, fest*.

Z komentarza Marka Łazińskiego

Masny to przymiotnik z gwary śląskiej. Oznacza pierwotnie 'tłusty' i zawiera ten sam rdzeń co *masarz* i *mięso* (ze zmianami fonetycznymi). Użycie słownictwa kulinarnego i związanego z jedzeniem w slangu jest częste, by wspomnieć choćby *suto*, *tłusto* czy dawne *wypasiony* (choć tu są różne wersje etymologii).

MAŚNIUTKO

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: bardzo dobrze; przykład zastosowania: – Jak się czujesz? – Maśniutko

MELANGO

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: zob. melanż

MELANŻ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: Impreza z alkoholem

Uwagi językoznawcy [MŁ]: kolejna nazwa imprezy

MELEPETA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: osoba, która nie radzi sobie z życiem, oferma, ciamajda

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Chyba poznańskie.

MELO

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: impreza, podczas której spożywa się alkohol oraz zażywa inne substancje wspomagające, najczęściej w dużym gronie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Wariacja na temat melanżu.

MEM

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: obrazkowe przedstawienie danego tematu w ironiczny, prześmiewczy sposób

MEMIARZ

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: człowiek robiący memy.

MEMICZNY

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: określenie czegoś bardzo zabawnego, tak jak różnego rodzaju memy; przymiotnik, określający potencjał do stworzenia memów

MUKA

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: określenie pewnej sytuacji (lub rzeczy), która okazała się niespodziewanie niekorzystna lub zła; także czynność polegająca na uderzeniu pięścią w ramię

NA PAZDANA (OSTRZYĆ SIĘ)

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: ogolić głowę na łyso tak jak piłkarz Michał Pazdan

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kiedyś się mówiło na Kojaka, dziś mało kto pamięta łysinę Telly'ego Savalasa.

NAJGORZEJ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: słowo definiuje samo siebie, mówi się w momencie, kiedy przydarza się jakaś niefajna sytuacja, nawet tylko trochę niefajna, chyba po to, aby podkreślić jak bardzo jest źle, że nie jest dobrze. Często używa się je też w sytuacji, która w ogóle nie jest zła, ale inna od obecnej, aby pożartować sobie z rozmówcą, udając, że zmiana sytuacji będzie tragiczna.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ciekawy przykład hiperbolizacji (przesady). Kiepsko – już nie wystarczy, młodzież mówi często od razu: najgorzej.

NAJSIK

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: pochodzi od słowa „nice”, czyli dobrze, fajnie.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kojarzy się też z polskim naj-.

NAPINKA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: stres, niepokój, napięcie; robić coś bez napinki, czyli spokojnie, na luzie

NARA / NARKA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: nara (zdrobniale narka) – pożegnanie w języku potocznym pochodzące od 'na razie' oznaczającego 'do zobaczenia niedługo'

NAURA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: zwrot używany na pożegnanie – przekształcone słowo 'nara', oznacza na razie do zobaczenia

NIE PYKŁO

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: coś nie wyszło

NIEOGAR

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: 1. stan nieogarnięcia (się); poczucie braku kontroli nad swoimi sprawami („mam nieogar”), 2. ktoś, kto nie ogarnia, jest nieogarnięty

NITKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: post na Facebooku, pod którym, w komentarzach, internauci umieszczają zawartość powiązaną z tematem określonym przez autora posta

NORMIK

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: osoba, która ma takie same zainteresowania jak większość społeczeństwa; nie wyróżniająca się niczym z tłumu

NOSACZ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: dosł. zagrożony wyginięciem gatunek małpy. Potocznie: stereotypowy Polak, oszczędzający na czym się da.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kolejna odsłona Janusza, wyrosła z memów internetowych. Humor niewielkiej próby.

NOWAK / NOWACZKA /

NOWACY

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: słowo-zamiennik na stygmatyzujące określenie „uchodźca”. O tym problemie wspominała kiedyś Hannah Arendt w swoim esej „We refugees” z 1943. Określenie zostało stworzone w składzie 13-osobowej grupy ekspertów z różnych dziedzin, m.in. lingwistów, socjologów, esperantystów, artystów, poetów, nowaków, wolontariuszy. Za pomocą fali medialnej, w tym: udziału w programie „Słownik polsko-polski”, licznych audycjach radiowych i wywiadach w gazetach i blogach internetowych, słowo jest zaszczepiane do przestrzeni języka. Nieistniejący dotąd w oficjalnym obiegu rzeczownik „nowak”, jest homonimem najpopularniejszego polskiego nazwiska, którego etymologia wskazuje, że każdy z nas jest w jakimś ułamku nowakiem/nowaczką. Proces rozpowszechniania rozpoczął się wiosną 2017 roku i trwa nadal.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Godny pochwały pomysł, ale bez szans na realizację.

ODZOBACZYĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: zapomnieć, przestać widzieć

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Chyba okazjonalne, ale ciekawe słowotwórczo.

OGAR

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: skrócona wersja słowa „ogarnąć się” w znaczeniu – weź się w garść, zorganizuj, zacznij myśleć, obudź się. Cała rodzina wyrazu „ogarnąć” przeniosła swoje znaczenie – „ogarnięty” stał się zatem zorganizowany, pewny siebie, na miejscu. „Nieogarnięty” natomiast to niezorganizowany, niespełna rozumu, jakiś taki niedorobiony.

OGARNAĆ/ OGARNIAĆ (SIĘ)

Zdobywca
2. miejsca
w 2016 r.

Definicja: zorganizować coś, załatwić, poradzić sobie z czymś, zrozumieć, przeczytać (np. Jeszcze nie ogarnąłem tej książki, muszę ogarnąć ten tekst). Także: ogarnąć się – poradzić sobie z problemami, niewiedzą, zorganizować sobie coś, co wymaga zorganizowania. Nieogar – osoba, która nie jest ogarnięta.

Z komentarza Marka Łazińskiego

OGARNAĆ od dawna znaczyło metaforycznie 'rozumieć' nawet w języku ogólnym. Dziś jest popularne w slangu, ma ogólniejsze znaczenie 'dać sobie radę / potrafić' i tworzy słowa pochodne: OGAR, NIEOGAR, oznaczające opanowaną czy nieopanowaną sytuację albo osobę, która jest lub nie jest w stanie sprostać tej sytuacji.

OKEJKA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: potwierdzenie czegoś, akceptacja, lajk

ORO

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: od słowa orać/orka i oznacza rzeź; używa się tego słowa w kontekście bardzo dobrej dyspozycji w rozgrywce sportowej, grze komputerowej lub innym rodzaju rywalizacji; przykład użycia: 'Robię totalne oro' czyli 'Dobrze mi idzie'.

POLKA

rok zgłoszenia:
2019

Definicja: pogardliwe określenie kobiety roszczeniowej, której publiczne zachowanie przynosi wstyd

PETARDA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: coś wystrzałowego, hit, coś zwracającego uwagę, np. modny gadżet

Uwagi językoznawcy [MŁ]: W polszczyźnie starsze niż angielskie banger.

PEWEX

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: wyrażenie zgody, pozwolenie na coś, zaaprobowanie czyjejś propozycji, np. „- Idziemy? – No pewex!”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: „Pewnie” zmienione na nazwę sklepów dewizowych w PRL. Znów wraca tradycja.

PEWKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: pewnie, jasne, oczywiście

PIERÓG

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: psikus polegający na wywinięciu plecaka kolegi na lewą stronę i spakowaniu do niego podręczników

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ten wysublimowany żart oraz sam wywinięty plecak zwany jest także kebabem.

PIESEL

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: „piesel” to bohater internetowych mem wzorowany na amerykańskim „doge”

PIWNICZYĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: wieść samotne życie, rezygnować ze spotkań z ludźmi, popadać w otchłań apatii i społecznej alienacji

POCISK

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: „pocisk”, czyli akt „pociśnięcia”. „pocisnąć” komuś lub kogoś – poszydzić, zażartować, „potoczyć bekę”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo klucz współczesnej komunikacji młodzieży, panuje dziś kultura pocisku.

POCISNAĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: znaczy tyle, co posłużyć się celną ripostą, zgasić kogoś swoim komentarzem. Przykład z sytuacji na lekcji (rozmowa nauczyciela z uczniem): – Oglądała Pani mecz? – Nie... – Przecież każdy Polak powinien, kiedy gra nasza reprezentacja. – Każdy Polak to powinien znać daty urodzin i śmierci Kochanowskiego oraz Mickiewicza. Komentarz innego ucznia, podsumowujący dialog: – :) ale cię pocisnęła.

PODBAZA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: szkoła podstawowa, używane przez obecnych „gimbusów” czyli gminazjalistów

POG

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: powiedzonko oznaczające dowolną emocję, zazwyczaj pozytywną np. śmiech albo zaskoczenie, podekscytowanie

POGCHAMP

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: określenie, że coś jest fajne/ kozackie, niedowierzanie i zaskoczenie; radość i zadowolenie

POLUBEK

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: polubienie na Facebooku

POMPA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: zabawna sytuacja, inaczej beka, przypał, np. „Na imprezie liczy się mega pompa”

POTAS-WĘGIEL

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: skrót chemiczny K oraz C. Po połączeniu wychodzi KC, co oznacza Kocham cię

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Starszemu pokoleniu KC nie kojarzy się z Kocham cię, tylko z Komitetem Centralnym PZPR.

PRANK

rok zgłoszenia:
2017, 2018

Definicja 1: robić komuś prank – żartować z kogoś, wkręcać, nabierać, żartobliwie oszukiwać

Definicja 2: nieprzyjemny psikus. Z angielskiego – *wybryk, figiel, psikus, psota*; robienie sobie z kogoś żartów, celowe wprowadzenie go w błąd, aby doprowadzić go do udziału w niezręcznej sytuacji. Zdecydowanie rok 2018 upłynął pod znakiem wyzwania (*challenge*) i pranków.

PRAWILNY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: sensowny, uczciwy, godny zaufania, oryginalny

Uwagi językoznawcy [MŁ]: zapożyczenie rosyjskie przez przedwojenną gwarę więzienną

PRESTIŻ

Zdobywca
3. miejsca
w 2018 r.

Definicja 1: poważanie i szacunek, jakim ktoś lub coś cieszy się w swoim otoczeniu

Definicja 2: atrakcyjny przedmiot, ciekawe zjawisko; słowo to oznacza coś bogatego, popularnego i szanowanego

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo używane właściwie w niezmienionym znaczeniu ogólnym, warte odnotowania ze względu na rosnącą popularność w slangu.

Z komentarza Marka Łazińskiego

To określenie jest popularne głównie wśród młodzieży młodszej, niepełnoletniej (według danych z rubryki „wiek” w tabeli zgłoszeń). W polszczyźnie ogólnej wyrazy *prestiz* i *prestizowy* zostały zapożyczone z francuskiego w XIX wieku i łączą się z takimi obiektami jak *nagroda*, *konkurs*, *uczelnia* (dane z Narodowego Korpusu Języka Polskiego – nkjp.pl). W języku nastolatków *prestizowe* może być wszystko.

PROMKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: promka to zdrobnienie od promocji i pranków.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słowo popularne tak jak *desygnat*.

PROPS/PROPSY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: pochwała, szacunek

PROPSOWAĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: doceniać, chwalić, szanować, uznawać, respektować

PRZEGRYW

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: 1. brak powodzenia w życiu, przegrana sytuacja, 2. nieudacznik, pechowiec

PRZYCHLAST

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: Inwektywa stosowana przez młodych ludzi pod adresem osoby mającej słaby refleks, nieogarniętej, przymulonej.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Kolejna wersja, rok wcześniej był *przegryw*.

PRZYDAŚ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: coś, co nie jest potrzebne, ale może się przydać

PRZYGAS

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: osoba mało rozgarnięta. Używane często, gdy ktoś wypowie jakąś głupotę albo zachowa się niestosownie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Zob. *przychlast*.

PRZYPAŁ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: głupia sytuacja, zrobienie czegoś nieodpowiedniego, wpadka

PRZYPS

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: zob. przypał

PRYKŁO

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: udało się, trochę fartownie, np. o zdanym egzaminie, zaliczonej klasówce

RAK

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: ktoś lub coś wywołujące zażenowanie

RAKOWY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: nieodpowiedni, źle oceniany

RANDOMOWY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: losowy, przypadkowy

REBEL

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: słowo żartobliwe, osoba wyróżniająca się pewną niepoprawnością małej szkodliwości, np. wrzuci plastikową butelkę do kosza ze szkłem

REJCZEL

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: raczej

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Używamy przybliżonej angielskiej wymowy imienia Rachel zamiast słowa raczej. Warto wspomnieć, że samo raczej zastępuje od 20 lat „raczej tak” lub po prostu „tak” (No raczej).

REL

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: z ang. relatable; mam tak samo, prawdziwe zgadzam się z tobą

ROZKMINIĆ/ ROZKMINIAĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: przemyśleć, zrozumieć

Uwagi językoznawcy [MŁ]: stare, z gwary więziennej

RZEPIARA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: dziewczyna, najczęściej influencerka, robiąca zdjęcie w polu rzepaku

RZEŹNIA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: ostra impreza

SAGA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: celowe ignorowanie drugiej osoby, nie odpowiadanie na jej zapytania, blokowanie przychodzących wiadomości w komunikatorach internetowych

Definicja 2: zignorowanie czegoś. Internetowa historia słowa: 1. Olewać (ignorować) 2. Zlewać 3. Zalewać (np. herbatę Saga) 4. Sagować 5. Saga (ignorancja)

SAMOZAORAĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: swoimi słowami udowodnić przeciwnikowi w dyskusji, że nie ma się racji; niezamierzenie obrazić samego siebie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Skoro retoryka pocisku i zaorania jest tak ważna w kulturze młodych, to samozaoranie brzmi niemal jak samobójstwo.

SERWUS

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: słowo serwus znaczy najzwyczajniej – cześć

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ciekawe, czy ktoś tak jeszcze mówi. To słowo z XIX wieku.

SIARA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: używa się tego słowa w sytuacjach wstydlivych. Kiedy ktoś nas stawia w niezręcznej sytuacji, np. „Nie rób siary”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Stare, kiedyś także tanie wino.

SKARPECTARA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: osoba posiadająca dużo pięknych skarpetek, eksponująca je

SKIFA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: słabo, beznadziejnie

SKIL

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: mieć skila – umieć coś zrobić

SKŁADAĆ SIĘ / ZŁOŻYĆ SIĘ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: upić się szybko, stracić przytomność

SŁONYCZ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: słony odpowiednik słodczy

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Mało rozpowszechnione, ale pomysłowe.

SMAKÓWA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: określenie oznaczające coś fenomenalnie dobrego

SMAKUWA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: coś dobrego smacznego; gdy życzymy komuś smacznego bądź odpowiadamy, że coś nam smakuje

SMARTWICA/ SMARTFICA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: choroba „na smartfona”, czyli największa cywilizacyjna choroba dzisiejszych czasów. Połączenie martwicy z wiecznym zmartwieniem

Z komentarza Marka Łazińskiego

Wśród neologizmów największe wrażenie robi na nas *smartwica*, zapisywana także jako *smartfica* – kolejna nazwa chorobliwego uzależnienia od telefonu komórkowego. Jest to propozycja sugestywna, świadcząca o znajomości polskiego słownictwa, niestety nierozpowszechniona.

SPINA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: kłótnia, nieporozumienie, stres

STULEJARZ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: człowiek płci męskiej popadły w stan marazmu życiowego, ofiara losu. *Signum specificum* jego życia stanowią ciągłe porażki na polu relacji towarzyskich z płcią przeciwną. Etymologia tego słowa wywodzi się od stulejki, schorzenia męskiego narządu płciowego.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Słownictwo bywa okrutne.

SUS

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: 'podejrzany'; skrót od angielskiego *suspicious* często używany przez graczy Among Us

SWAG

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: lans, super styl

SZCZEPILI CIĘ!?

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: zwariować!

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Często „Nie szczepili cię?” jako wyraz współczucia wobec braku rozumu, przed którym nie da się zaszczepić.

Zdobywca
1. miejsca
w **2016 r.**

oraz

Zdobywca
2. miejsca
w **2017 r.**

Definicja: coś fajnego, niesamowitego, fantastycznego

Z komentarza Marka Łazińskiego

SZTOS – 'szczęście, coś dobrego' to słowo z początków XX wieku, długo obecne w żargonie graczy i przestępców. Słowo jest zapożyczone z niemieckiego 'pchnięcie' i pierwotnie oznaczało chyba szczęśliwe uderzenie w bilardzie. W latach osiemdziesiątych słowo nie było często używane. Być może obecnej popularności przysporzyły jej filmy pod tym tytułem.

SZTYWNIUTKO

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: oznacza: świetnie, w porządku, miło, przyjemnie, zgodnie z planem

SZUR

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: ktoś o skrajnych poglądach, szurnięty, szalony, fanatyczny

Definicja 2: oszołom, osoba o skrajnie radykalnych poglądach, fanatyk, często zwolennik teorii spiskowych. Od „szurnięty”

SZURYZM

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: opowiadanie się za daną opcją polityczną, poglądem czy ideologią bez żadnych merytorycznych argumentów, bazujące jedynie na emocjonalnym podejściu do problematyki i agresji wobec swoich oponentów

ŚMIESZKOWAĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: wygłupiać się, robić coś dla zabawy, dla śmiechu; także śmiać się z czegoś

ŚWIERZAK/ŚWIEŻAK

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: maskotka ze sklepu „Biedronka”, o którą biją się wszyscy Janusze z tzw. „horom curką”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Objaw choroby społecznej, ciekawa jest pisownia: jak świeży albo jak zwierzak.

TAKA SYTUACJA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: tak mówimy, gdy chcemy podsumować cudzą lub swoją wypowiedź. – Czuję się jak straszny dziwak. – Taka sytuacja

TEGOWAĆ/TENTEGOWAĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: wyraz „tegować” zastępuje wszystkie czasowniki, które w danej chwili uciekły nam z głowy, np. „Nie teguj tego.” w sensie „Nie ruszaj tego.” albo „Zobaczył ją jak tegował na uczelni.” w sensie „Zobaczył ją jak biegł/szedł na uczelni.” albo „Oni się tegowali” – szerokie określenie, może oznaczać „Oni się całowali/ przytulali/ uprawiali seks itd.” Myślę, że słowo wzięło się od wyrażenia „ten tego” zastępującego właśnie słowa, które w danej chwili nam „uciekły”.

TEN, TEN TEN, TEGO

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: słowo-wytrych, w wielu wypowiedziach zastępuje mnóstwo innych słów, pojawia się wielokrotnie, nawet w jednym zdaniu

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Już Benedykt Korczyński tak mówił...

TENTEGES

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: zob. ten tego

TOZALEŻYZM

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: postawa światopoglądowa polegająca na poszukiwaniu najlepszych/ najbardziej moralnych rozwiązań danej sytuacji/ problemu w szerokim kontekście społecznym, historycznym, religijnym oraz moralnym. [...] Głównym postulatem tozależyzmu jest unikanie rozwiązywania problemów moralnych z postaw skrajnych bez ich wcześniejszego omówienia i rozpatrzenia wszystkich potencjalnych rozwiązań oraz ich dalekosiężnych konsekwencji. Idea tozależyzmu jest silnie związana z kanałem *Wojna Idei* dostępnym na platformie YouTube.

TRYBIĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: rozumieć

TRZEBĄŁO

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: połączenie „trzeba” i „było”. Wykorzystanie: „Trzebało zrobić zadanie”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Przydatne, bo często konstatujemy błąd po fakcie. Okazjonalizm niepotwierdzony.

TYPIARZ/TYPIARKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: chłopak/dziewczyna

UBOJNIA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: określenie na spotkanie towarzyskie, względnie imprezę, na której wiele osób spożywało zbyt wiele alkoholu, zażywało narkotyki lub uprawiało przygodny seks. Może również oznaczać miejsce gdzie takie imprezy się odbywają. Przykład: „Stary, ogarniasz tą wczorajszą imprezę? Cholera, jaka to była ubojnia”

Definicja 2: szok i niedowierzanie

ULUNG

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: człowiek wyobcowany, nieumiejący się zachować

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Tajemnicze słowo. Słownik miejski.pl wiąże je z filmikami „Mr. Vulcano”, ale niewykluczone jest starsze skojarzenie. W latach 80., mówiło się „czy znasz bajkę o herbacie?” a potem „Gdzieś ty się, chamie, ulung” (od herbaty ulung)

UMIEĆ W COŚ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: umieć coś robić, znać się na czymś np. „Nie umiecie w te internety”, „Umiem w rozwiązywanie problemów”

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Nowy model składniowy.

W PUNKT

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: w sedno, celnie – zamiast tych określeń używa się w nowomowie określenia „w punkt”, w kontekście np. „trafić w punkt”, czyli w sedno zagadnienia

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ten nienajlepszy zwrot szerzy się też w języku mediów.

W SENSIE

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: w znaczeniu; dlatego, że. Jako pytanie: dlaczego?

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Połączenie wyrazów znane w języku ogólnym, ale przez młodzież używane znacznie częściej w znaczeniu ‘dlaczego’.

W SUMIE

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: po prostu dużo młodzieży mówi to słowo np. – ej bo baśki nie było w szkole dzisiaj jest chora? – nie wiem nic nie mówiła może uciekła? – no w sumie racja

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Połączenie wyrazów znane w języku ogólnym, ale przez młodzież używane znacznie częściej jak wyraz umiarkowanej aprobaty.

WBIĆ/WBIJAĆ GDZIEŚ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: wejść gdzieś, do kogoś, np. wbić na imprezę

WBIJAĆ/WBIĆ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: wejść, przyjść, wchodzić w to, akceptuję to

Definicja 2: przychodzić gdzieś, uczestniczyć w czymś

WIADOMKA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: to jasne, wiadomo, że o to chodzi

WIEPRZNY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: „fajny”, ciekawy, interesujący, niespodziewany

WIKSA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: impreza

Uwagi językoznawcy [MŁ]: kolejny synonim imprezy

WTOPA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: wtopa to sytuacja żenująca, gafa, pomyłka, o której ktoś się dowiaduje i mająca swoje dalsze negatywne konsekwencje

WYCZES

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: czyli coś co jest super, odlotowe, niesamowite, odjazdowe

WYCZESANY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: znakomity

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Mamy nawet

„Wyczesany słownik najmłodszej polszczyzny”
Bartka Chacińskiego.

WYPAS

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: świetny

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Według jednej z teorii pierwowzorem wypasu był skrót „full wypos.” (pełne wyposażenie) jako symbol luksusu z ofert sprzedaży samochodów z lat 90.

WYPASIONY /WYPAŚNY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: przymiotnik, pozytywnie waloryzujący przedmiot, który ma wszystko, czego potrzeba, a nawet więcej. Np. hotel był wypasiony, bo miał nie tylko otwarty basen, ale też masażyści w cenie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Mamy „Wypasiony słownik najmłodszej polszczyzny” Bartka Chacińskiego.

XD

Zdobywca
1. miejsca
w 2017 r.

Definicja: słowo, a raczej emotikon używany głównie przez uczniów gimnazjum. Wyraża zdziwienie/ podziw/ rozbawienie jakąś sytuacją, zob. lks de / XD

XEROBOY/KSEROBOJ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: osoba upodabniająca się i naśladowująca innych

YOLO

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: żyje się tylko raz

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Akronim nominowany w plebiscycie na słowo roku 2012 w USA.

Z komentarza Marka Łazińskiego

Dla slangu młodzieży charakterystyczne są zapożyczenia i skróty. YOLO łączy oba te modele wzbogacania słownictwa, jest skrótem angielskim, który był nominowany w plebiscytach na słowo roku w USA i w Niemczech.

YŚ

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: wyraz dźwiękonaśladowczy; słowo uniwersalne podkreślające wyrażane emocje, potwierdzające lub negujące w zależności od sytuacji

ZABIJ SIĘ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: mówisz głupie rzeczy, atakujesz mnie. Odczep się. Nie mów do mnie

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Najcięższy pocisk.

ZACIESZ

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: ekscytacja, nagłe ucieszenie się z czegoś, nieuzasadnione lub z błahego powodu, znalezienie się w kręgu niespodziewanej wesołości

ZACNY/ZACNIE

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: oznacza tyle, co fanie, dobrze, wyśmienicie. Używane jest w celach

humorystycznych jako archaizm. Sama często używam tego słowa, moje otoczenie również.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: I znów slang czerpie z historii.

ZAJAWA/ZAJAWKA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: super, świetnie, zajebiście: Kupiłam sobie nowe buty – ale zajawa!

ZAJAWKA

rok zgłoszenia:
2016, 2017

Definicja 1: raczej krótkotrwały zapał do wykonywania danej czynności; wyrażane zachwytu nad daną rzeczą: Kupiłam sobie nowe buty – ale zajawa!

Definicja 2: zainteresowanie czymś nowym (np. jakieś hobby), poświęcanie czasu na to

ZAJUMAĆ

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: ukraść

Uwagi językoznawcy [MŁ]: słowo jeszcze przedwojenne

ZAMUŁKA/ZAMUŁA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: stan zmęczenia, bezsilności, zmuszający do odpoczynku

Definicja 2: Stan umysłu lub czynność polegająca na odpoczynku.

ZAORAĆ

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: pokazać komuś, że nie ma racji, wdeptać kogoś w ziemię; przygadać, wygrać bitwę słowną, znokautować werbalnie,

zwyciężyć w polemice słownej i odebrać komuś argumenty

ZAORANE/ZAORANY

rok zgłoszenia:
2017

Definicja: Słowo krótko i precyzyjnie oddające sytuację, w której jakaś osoba dobitnie i bezwzględnie udowodniła swoją rację lub postawiła na swoim, nie dając szansy oponentowi, wygrała spór, załatwiła trudną sprawę itp. Często wypowiedziane o kimś z nutką podziwu. Interesujące jest tutaj nawiązanie do kultury agrarnej, w przypadku której oranie pola następuje na samym końcu cyklu, rozpoczętego również oraniem pola pod przyszłe uprawy. Zaoranie to zakończenie całorocznej pracy i usunięcie wszystkich jej śladów.

Uwagi językoznawcy [MŁ]: Ważny element młodzieżowej kultury pocisku.

ZARZUTKA

rok zgłoszenia:
2016, 2017

Definicja 1: kalka z angielskiego „bait”, oznacza prowokacyjny wpis na forum publicznym

Definicja 2: tłumaczenie angielskiego „bait”, czyli próba sprowokowania kogoś (często nieudolnie)

ZDALKA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: zdalna praca lub nauka polegająca na pracy przy komputerze w domu w godzinach, w których w standardowych warunkach przebywałoby się w pracy lub szkole

ZWYKLAK

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: osoba, bądź rzecz niewyróżniająca się szczególnymi, oryginalnymi cechami; ktoś przeciętny. wyśmienie. Używane jest w celach humorystycznych jako archaizm. Sama często używam tego słowa, moje otoczenie również.

ŻAL/ŻAL.PL

rok zgłoszenia:
2018

Definicja: żałosne, obciach

ŻALOWY

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: obciachowy

ŻENADA/ŻENADIX

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: coś żenującego, często o zaistniałej sytuacji

ZAMUŁKA/ZAMUŁA

rok zgłoszenia:
2017

Definicja 1: stan zmęczenia, bezsilności, zmuszający do odpoczynku

Definicja 2: stan umysłu lub czynność polegająca na odpoczynku

ŻENADÓWA

rok zgłoszenia:
2016

Definicja: żenujące/żenada

ŻYLETA

rok zgłoszenia:
2020

Definicja: potoczna nazwa trybuny stadionu, na której stoją (a nie siedzą) najzagorzalsi kibice klubu

WYNIKI EDYCJI 2016-2022

Rok	1. miejsce	2. miejsce	3. miejsce
2016	sztos	ogarnąć/ogarniać się	beka, masakra
2017	XD	sztos	dwudzionek
2018	dzban	masny/masno	prestiz/prestizowy
2019	alternatywka	jesieniara	eluwina
2020	plebiscyt nierozstrzygnięty		

Młodzieżowe Słowo Roku

2021	śpiulkołot
2022	essa

Nagroda Jury

mrozi
odklejka

SPOJRZENIE NA EDYCJĘ 2021 – FINAŁOWA DWUDZIESTKA MŁODYCH SŁÓW I KOMENTARZE JĘZYKOZNAWCÓW

Młodzieżowe Słowo Roku 2021

W plebiscycie Młodzieżowe Słowo Roku 2021 odnotowaliśmy wiele nowych, czasem zaskakujących słów, a jednocześnie wielkie powroty jak np. *twoja stara*. To była bez wątpienia ciekawa edycja tego wydarzenia. Żywe reakcje internautów, zabawne komentarze w mediach, to kolejny dowód, że językiem polskim można i warto się bawić!

W ramach podsumowania, zebraliśmy komentarze eksperckie z tego roku. Zachęcamy do lektury!

FINAŁOWA DWUDZIESTKA Komentarz ekspertów

Bartek Chaciński, Ewa Kołodziejek, Marek Łaziński, Anna E. Wileczek, 2021

W pierwszym etapie plebiscytu 10350 osób zgłosiło 2457 różnych słów i wyrażen. Zgodnie z regulaminem plebiscytu jury przygotowało listę słów/wyrażen, które są najczęściej zgłaszane oraz zgodne z regulaminem. Oto finałowa dwudziestka w porządku alfabetycznym wraz z prostymi definicjami i przykładami definicji nadesłanymi przez zgłaszających.

baza	wyraz aprobaty, pozytywnych emocji
boomer	przedstawiciel pokolenia urodzonego w latach 40., 50. lub 60.
cringe	żenada, wstyd
essa	'łatwy' lub okrzyk radości
ez	'łatwy'
foliarz	'wyznawca teorii spiskowych', w ostatnim roku często o antyszczepionkowcach
gituwa	ocena pozytywna, od git 'świetnie'
IMO	skrót od ang. in my opinion
kox, koks	zgłaszane najczęściej jako 'świetnie', ma jednak wiele znaczeń, m.in. 'kokaina', 'substancja anaboliczna' oraz 'osoba trenująca na siłowni, zażywająca takie substancje'
mrozi	reakcja na coś żenującego

naura	skrót od na razie
oddaje	'opłaca się'
pogchamp	wyraz zadowolenia, aprobaty, pierwotnie emotikon
rel	'czuję to samo', skrót od ang. relatable
sheesh	wyraz zdziwienia lub zaskoczenia
sus	skrót od suspect lub suspicious 'podejrzany'
sześćdziesiona	'donosiciel, skarżypyta', od art. 60 kodeksu karnego o nadzwyczajnym złagodzeniu kary dla sprawcy przestępstwa, który ujawni informacje dotyczące innych sprawców
śpiulkołot	miejsce do spania, słowo nawiązuje do mema, śpiulkać to 'spać'
twoja stara	funkcjonuje jako dezaprobująca odpowiedź na pytanie: kto? lub na dowolną inną wypowiedź
zodiakara	dziewczyna, która wierzy w moc znaków zodiaku i często o tym mówi

Powyższe słowa i wyrażenia zdobyły najwięcej głosów, jeśli nie liczyć kilku innych niezgodnych z regulaminem. W finałowej dwudziestce nie znalazło się więc wyrażenie *speerek jagodowy* – związane z konkretnym memem, bez znaczenia w realnej komunikacji, w dodatku wspomagane w głosowaniu akcją tweeterową: „w znaczeniu wpisujcie cokolwiek”. Nie ma też słowa *bagniol* z definicjami typu „Dowiemy się, jak zostanie młodzieżowym słowem roku” lub „Tiktoker mówi, żeby głosować”. Nie można także głosować na słowa nagrodzone w poprzednich plebiscytach: *XD*, *sztos* (1. miejsce), *masno* i *dwudzionek* (2. miejsce), na cztery wyrażenia wulgarne (nawet te ukryte za gwiazdkami i skrótami) ani na pięć wyrazów utworzonych od imion, nazwisk i nazw firmowych. W ostatniej kategorii mieszczą się zgłaszane ponownie słowa, które budziły emocje w ubiegłorocznym plebiscyie.

Finałowa dwudziestka daje obraz słownictwa wyraźnie wartościującego. I choć w slangu młodzieżowym przeważa zazwyczaj wartościowanie negatywne, tym razem mamy w finale aż sześć określeń pozytywnych: *baza*, *essa*, *gituwa*, *koks*, *oddaje*, *pogchamp*. Wartościowanie negatywne to określenia czegoś żenującego: dobrze znane *cringe* oraz nowe *mrozi*. To kontynuacja stałej tendencji jeszcze od czasów pocziwego *obciachu*.

Większość tych określeń jest uniwersalna gramatycznie, jak dawne *super* czy *bajer*, mogą one funkcjonować jako rzeczownikowe nazwy sytuacji lub ocenianego przedmiotu: *ale koks/baza* (w tej funkcji wyraz *koks* może się odmieniać przez przypadki: *jesteś koksem*), jako przymiotniki (*koks impreza*), przysłówki lub partykuły (*było koks*), a niektóre są formami czasowników: *mrozi*, *oddaje* oderwanymi od podstawowego znaczenia. Inne słowa nienazywające wprost elementów rzeczywistości, tylko wyrażające stosunek do niej, to *IMO* (jest nasze polskie *MSZ* – moim skromnym zdaniem), *naura* (dziś nie tylko pożegnanie, lecz wyraz emocji), *rel*, *sus*,

sheesh i *twoja stara*. Ostatnie wyrażenie pozornie odnosi się do osoby, ale od lat funkcjonuje jako dezaprobująca reakcja na dowolną wypowiedź. Wyrażenia oceniające relacyjne trudno jest zdefiniować, dlatego uczestnicy plebiscytu wyszukują synonimy. Najbardziej intrygujący wśród tych propozycji odpowiednik okrzyku zdziwienia *sheesh* to troszkę anachroniczne *A niech mnie kule biją*. Refleksja nad najmłodszą polszczyzną nie wyklucza przywiązania do tradycji.

Tylko pięć pozycji z finałowej dwudziestki to nazwy konkretne, w tym cztery osobowe. Rzeczownik *boomer* pierwotnie oznaczał przedstawiciela pokolenia baby boom na Zachodzie (1945-1964), ale ramy czasowe przesunęły się wyraźnie w przód, słowo to pojawia się w naszym plebiscycie od kilku lat, może jako przestroga dla organizatorów (na przemian z *dziadersem*). Wśród nadesłanych definicji *boomera* jest i taka „Osoba która zachowuje się jak starsza osoba pomimo swojego młodego wieku”. Jednak nie każdy, kto mówi: *A niech mnie kule biją*, jest boomerem. Rzeczownik *foliarz* ‘wyznawca teorii spiskowych’ jest także znany od lat, ale w tym roku częstym przykładem foliarstwa w proponowanych definicjach jest negacja pandemii i ruch antyszczepionkowy.

W tegorocznym plebiscycie dwie nazwy osobowe są nowe: *zodiakara* to po prostu dziewczyna (kobieta), która wierzy w moc znaków Zodiaku i często o tym mówi. Według badań socjologicznych wiara w horoskopy rzeczywiście częstsza jest u kobiet niż u mężczyzn, ale nie jest to przewaga przytłaczająca, więc nie wiemy, dlaczego nie ma wśród zgłoszeń *zodiakarza*. Nasz plebiscyt nie od dziś skupia się na nazwach żeńskich. Ciekawe, że wiara w moc Zodiaku była ważnym elementem charakterystyki *alternatywki*, słowa roku 2019.

Druga nowa nazwa osobowa to *sześćdziesiona* (rzadziej *sześćdziesiątka*) określenie donosiiciela lub zwykłego szkolnego skarżypyty (zresztą dziś nawet ten niegroźny skarżypyta przez młodzież jest nazywany groźnym słowem *konfident*). Wyraz *sześćdziesiona* ma mroczną etymologię, pochodzi od numeru artykułu 60. kodeksu karnego (1997 r.) przewidującego złagodzenie kary dla sprawcy przestępstwa, który ujawnił informację o innych sprawcach. Slang młodzieżowy często czerpie z gwary więziennej (nawet wspomniany wyżej *obciach* ma takie źródła), a model nazywania rzeczywistości numerami artykułów kodeksu jest znany od stu lat. W gwarze więziennej i przestępczej funkcjonuje np. *osiemnacha* ‘artykuł 18. dawnego kodeksu z r. 1932 o ograniczonej poczytalności sprawcy czy *dziewiona* lub *dziesiona* ‘kradzież z rozbojem’ odpowiednio według artykułu 259 z 1932 i art. 201 z 1969 r. (to drugie słowo można usłyszeć wśród młodzieży i dziś).

Ostatni rzeczownik, także nowy, choć nieosobowy, przenosi nas w krainę łagodności. *Śpiulkolot*, nazwa miejsca do spania lub samego sennego odpoczynku, pochodzi od mema „Wsiadaj do śpiulkolotu”, ale weszła do żywego języka. Intrygująca i niepowtarzalna fonetyka wyrazu kojarzy się ze spieszczeniami w języku dzieci, z magią, spokojem (jest wśród definicji *kraina snu*) i ma nas wprowadzić w błogi spokojny nastrój. Dopóki nie przypomnimy sobie o *foliarzach* i *sześćdziesionach*...

W czym pomaga *twoja stara* – o funkcjonalnej stronie języka młodych

Komentarz Anny Ewy Wileczek, 2021

Tegoroczny plebiscyt pokazał, że młodzi użytkownicy polszczyzny wprowadzili do języka szereg nowych, ciekawych jednostek (np. *śpiulkołot*, *zodiakara*, *koroniak*), reaktywowali stare, nadając im drugie życie (np. *git*, *twoja stara*, *klawo*), a istniejącym wyrazom przypisali nowe znaczenia (np. *mrozi*, *oddaje*, *koks/kox*). Warto także zauważyć, że z ponad 2,5 tys. zgłoszonych jednostek znaczna liczba dotyczyła nawiązywania i podtrzymywania relacji lub zaznaczania emocji w ramach młodzieżowego współistnienia. Zachowania allocentryczne, czyli takie, które realizują się niejako na zewnątrz „ja”, w relacji do innych są charakterystyczne dla osób w wieku dojrzewania. Środowisko rówieśnicze jest dla nastolatków swoistym poligonem doświadczalnym, na którym poszukują identyfikacji, nawiązują i podtrzymują więzi, ćwiczą sztukę prowadzenia sporów, uczą się nazywać i wyrażać emocje.

Nic więc dziwnego, że w młodzieżowym repertuarze struktur przydatnych do nawiązania kontaktu nadal znajdują się dobrze znane wyrazy: *elu/ elo ziom/ eluwina/ eluwa*, choć trzeba odnotować, że dołączyło też sympatyczne *halko* oraz *joł* definiowane jednak jako ‘zaczepka’. Z kolei wyrazy takie jak: *siem/ siema eniu/ siemandero/ siemolo* to przykłady nie tylko użytecznych w kontaktach społecznych „wytrychów”, ale także dowody środowiskowej inwencji słowotwórczej. Nastoletnie rozmowy nadal – jak wynika z dużej liczby zgłoszeń – kończą się brzmącym z angielska słowem *naura*, wzmocnionym niekiedy wulgaryzmem lub eufemizmem typu: *kurde naura*, co pokazuje żywe wpływy sceny youtubowej. Co ciekawe, *naura* bywa także niekiedy używana jako swoisty „stoper” rozmowy, która nie przebiega po naszej myśli. *No i naura* brzmi trochę jak *ok*, *boomer*, tylko w komunikacji z rówieśnikami.

Nastolatki w czasie dorastania muszą też opanować sztukę prowadzenia sporów. W repertuarze młodzieżowej erystyki znalazła się na nowo fraza *twoja stara*, która szczyt popularności notowała kilka, a może nawet kilkanaście lat temu. Wówczas i dziś należy do ripost – ciętych, szybkich i niekiedy bolesnych odpowiedzi na czyjś nieprzychylny komentarz lub niedorzeczne pytanie, ale – jak wskazują zgłaszający – bynajmniej „nie obraża niczyjej matki”. Tym samym obserwujemy konwencjonalizację struktury, która oderwała się od pierwotnego związku ze *starą* ‘matką’ czy *starym* ‘ojcem’, aby stać się formą językowego *pocisku*. Jak czytamy w uzasadnieniu jednego ze zgłoszeń stanowi „najlepszy argument w każdej kłótni”.

W emocjonalnych konwersacjach młodzieży jako środek retorycznego oddziaływania pojawia się także ironia. Przykładem tego jest fraza: *Kto pytał? / Ale kto pytał?*, która z pytaniem wspólny ma jedynie schemat. Pełni funkcję stwierdzenia ‘to jest nieważne’, sygnalizuje zniechęcenie rozmówcy: ‘nic mnie to nie obchodzi’ lub po prostu służy „do gaszenia przeciwnika”. Może się jednak zdarzyć, że nastoletni adwersarz odpowie na to – bądź co bądź – pytanie retoryczne – znaną ripostą: – *Twoja stara*, dlatego na tę ewentualność powstała wersja

oznajmująca: *Nikt nie pyta!* Jeśli chodzi o wyrażenie rozczarowania tematem rozmowy, to w zgłoszeniach zarejestrowano także emocjonalny wykrzyknik *meh* [czyt. /m/] sugerującą 'obojętność, niezadowolenie'. Sygnalizuje reakcję rozmówcy, w której wyraża on swoje zniechęcenie lub negatywną ocenę zjawiska, przedmiotu, osoby, a w niektórych kontekstach nawet zażenowanie. Warto dodać, że ta młodzieżowa „kultura wstydu” jest – jak wynika z plebiscytowych propozycji – ciągle żywa. Kompromitujące zachowanie, żenujący nietakt, intelektualne lub towarzyskie faux pas jest wprawdzie nadal nazywane *cringem* /krindżem/, ale zyskało także nowe określenie – *mrozi*. Wszystko przez odczuwane wówczas „ciarki żenady”. Tego, który jest przedmiotem żenady nazywa się nawet *mrozicielem* lub *mrożonem*. Bywa, że sytuacje ekstremalnie niefortunne określane są jako *giga cringe*. Towarzyszy im emocjonalny okrzyk *yikes* [wym. jajks] oddający ogromne zażenowanie nadawcy.

Młodomowa zaznacza także pozytywne relacje. Przyjacielski kontakt między rówieśnikami podkreślony bywa przez formy zgłaszane często jako – mniej lub bardziej – pieszczotliwe zwroty apelatywne, np.: *bestie* 'przyjaciółka/przyjaciel', *mordo/ mordeczko/ mordzio, byczku/ byczqu/ byniu/* 'dobry znajomy, kolega'. Utożsamianie się z wypowiedzią lub poglądami rozmówcy jest zaznaczone skrótem *rel.* 'ang. relatable 'możliwe do powiązania'. Pozytywne i radosne są też wykrzyknienia i frazy, typu: *ez/es/ ez z wami* 'łatwo, prosto', *essa/ no i essa* 'świetnie, udało się, wielka radość'. To pojemne językowo „cieszynki”. Nie tylko służą uzewnętrznieniu radości, ale tworzą wewnątrz młodzieżowych społeczności dobry klimat. A ten młodzi określają z angielska jako *vibe / wajb* 'pozytywne wibracje, dobra atmosfera, sympatyczna relacja z drugą osobą' lub *mood* 'dobry nastrój, humor'.

Do przydatnych i popularnych w komunikacji wyrazów, których znaczenie jest jednak tak pojemne, że trudno byłoby oddać wszystkie kontekstowe niuanse należy *shesh/ sheeesh* [wym. szisz/ szis/sziisz]. Zaznacza reakcję odbiorcy w stylu: „A niech to.../ a niech mnie”. Wyraża w zależności od kontekstu: zainteresowanie, zdziwienie, zdumienie, a nawet podziw lub dezaprobatę. W komunikacji bezpośredniej pełni niekiedy funkcję swoistego „jęku namysłu”, podkreśla dobry kontakt lub jest używane ze względu na to – jak mówią młodzi nastolatki – że po prostu „fajnie brzmi”.

Swoistym żartobliwym dodatkiem do wypowiedzi wydaje się natomiast wyraz *monke/ monkes* (ang. *monkey* 'małpa'), rozpowszechniony w Internecie przez memy. Daje on możliwość – jak wskazują internauci – wypełnienia kłopotliwej ciszy, która zapadła, gdy „nie wiadomo, co powiedzieć”. W dodatku pozwala wszystko obrócić w żart. Treść emocjonalną skutecznie kondensują i zastępują nowe emoji. Mają swoje wersje językowe, dzięki czemu obsługują także komunikację bezpośrednią. Wśród zgłoszeń nie zabrakło więc językowych odpowiedników ikon, znanych głównie z serwisu Twitch, takich jak *pogChamp* 'zaskoczenie, zdziwienie', *pog/poggers* 'podekscytowanie, coś pozytywnego' czy *sadge/sadek* 'smutek'. Z kolei użytkownicy Tik Toka lubią (i zgłaszają) to, co jest *UwU* 'urocze, słodkie, czułe'.

Podsumowując, nie można oprzeć się wrażeniu, że młodzieżowe trendy językowe związane z mniej lub bardziej pragmatycznymi strategiami nawiązywania relacji, podtrzymywania kontaktu, współodczuwania emocji, wymianą dialogiczną mają swe źródło w popularności

mediów społecznościowych. Szybko jednak rozprzestrzeniają się poza nie, są przejmowane przez coraz młodszych użytkowników, dla których to nie kategoria kanoniczności i medium przekazu mają znaczenie, ale przede wszystkim kryterium upodobania i zabawy.

Świat w krzywym zwierciadle – czyli jak młodzi tworzą nowe słowa

Komentarz Ewy Kołodziejek, 2021

W plebiscycie Młodzieżowe Słowo Roku 2021 internauci przesłali 10 350 zgłoszeń! Przejrzałam wszystkie i – jak zawsze – zachwyciłam się językową kreatywnością uczestników. Młodzi ludzie lubią się bawić słowem, wymyślać nowe formy, przekształcać już istniejące tak, by nadać im charakter jednocześnie indywidualny i wspólnotowy. W slangu młodzieżowym świat widziany jest w krzywym zwierciadle, a obiekty, pojęcia i uczucia są wyolbrzymiane, pomniejszane albo żartobliwie bądź złośliwie wykrzywiane. Słowa zaskakują nowatorską formą i możliwością skojarzeń. Wiele z nich zgłaszanych jest po kilkadziesiąt razy, co może znaczyć, że są w języku młodzieży utrwalone; sporo jest też takich, które wydają się efektem językowej pomysłowości jednego autora.

Interesujące ze względu na formę i bogactwo treści są neologizmy w oryginalny sposób objaśniane przez zgłaszających je uczestników plebiscytu: *współkłaśnik* 'osoba z którą chodzisz do jednej klasy, ale nie jest twoim przyjacielem', *bombaśnie* 'fajnie, słodko, świetnie', *proczadzikowość* 'perfekcja, brak wad', *lipizna* 'coś nieudanego, sprawa lub rzecz błaha', *żenadix* 'zażenowanie czymś', *chillera* 'relaks, odprężenie', *masakracja* 'patowa sytuacja, kryzys', *patola* 'żenująca sytuacja lub człowiek ocierający się o patologię', *dziarucha* 'wytatuowana dziewczyna', *szokulec* 'szok, niedowierzanie', *słabiacko* 'bardzo słabo', *sztyniutko* 'pocziwa sytuacja godna pochwały', *wakajki* 'czulsza forma wakacji', *życióweczka* 'nieuchronny los, sytuacja, której nie da się zmienić: jest jak jest', *trzycierz* 'uniwersalne słowo oznaczające wszystko, co najlepsze', *wycieszać się* 'kończyć się śmiać'. Warte odnotowania są też rodzime odpowiedniki obcych nazw: *polubek*, *lubka* 'lajk, kciuk skierowany do góry', *wpływerka* 'influencerka', *falszywieści* 'określenie fejk niusów mające na celu odrzucenie jego anglosaskich korzeni'.

Efektom językowej kreatywności są żartobliwe neologizmy z częstką *-izm*: *wogółizm* 'tendencja do używania wyrażenia *w ogóle* na początku wypowiedzi', *wogólniactwo* 'częste używanie sformułowania *w ogóle*', *tozależyzm* 'postawa charakteryzująca się świadomością tego, że świat nie jest czarno-biały i każde zagadnienie może mieć swoje różne strony', *lafiryndyzm* 'utrzymywanie zażytych stosunków z mężczyznami'. Ten ostatni jest utworzony od mniej znanego dziś potocznego i obraźliwego słowa *lafirynda* 'kobieta lekkich obyczajów'.

W zgłaszanym słownictwie zauważalne są pewne charakterystyczne dla młodzieżowego slangu tendencje nazewnicze. Szczególnie często wykorzystywane są dwie częstki słowotwórcze: *-ówa/-uwa* oraz *-ara*. Pierwsza tworzy określenia ludzi, sytuacji, stanów emocjonalnych: *loluwa* 'beka' (od akronimu LOL), *krindżuwa* 'od *cringe*, coś żałosnego', *gituwa* 'jest fajnie, a błąd ortograficzny celowy', *hotówa* 'ktoś atrakcyjny fizycznie', *smakuwa* 'coś jest smaczne lub *smacznego*', *plakówa* 'reakcja na coś smutnego'. Częstka *-ówa/-uwa* niesie

w sobie moc ekspresji, stąd jej atrakcyjność. Ponadto – inaczej niż w słownictwie potocznym, w którym tworzy głównie wyrazy zgrubiałe (np. *dziadówka*) – w slangu *ówka/-uwa* częściej buduje określenia wartościujące pozytywnie.

W tegorocznym plebiscycie szczególnie dużo jest neologizmów z częstką *-ara*. Tworzy ona nazwy o ekspresji mieszanej: trochę pejoratywne, trochę żartobliwe. Kilka z nich pojawiło się już w latach ubiegłych: *jesieniara*, *k-popiara* 'fanka k-popu', *rzepiara*, *koniara*. Teraz dołączyły inne, niektóre zaskakujące: *baseniara* 'osoba pozująca do zdjęć w stroju kąpielowym przy basenie', *covidziara* 'domatorka dobrze czująca się w lockdownie', *kamieniara* 'osoba, której pasją są kamienie i ich właściwości', *kasztaniara* 'osoba zafascynowana zbieraniem kasztanów', *lambadziara* 'osoba nadmiernie wystrojona', *mopsiara* 'kobieta bezrobotna, nadmiernie korzystająca z pomocy MOPS-u', *patusiara* 'żeński odpowiednik słowa *patus*, czyli ktoś zachowujący się patologicznie', *podsiadara* 'fanka Dawida Podsiadły', *romantyzziara* 'osoba romantyzująca swoje życie, wyobrażająca je sobie jako film', *rośliniara* 'fanka posiadania dużej ilości roślin ozdobnych w domu', *sanahiara* 'osoba słuchająca utworów artystki Sanah', *sheiniara* 'dziewczyna ubierająca się w chińskim internetowym sklepie odzieżowym', *szopeniara* 'miłośniczka muzyki Chopina', *święteczniara* 'osoba nadzwyczajnie lubiąca święta', *typiara* 'dziewczyna, której nie lubimy', *wieśniara* 'negatywne, ale nie obraźliwe, forma żartu', *zodiakara* 'osoba interesująca się astrologią i znakami zodiaku', *żabiara* 'osoba, która uwielbia żaby, posiada czapkę żabkę i tęczową torbę z tigera'.

W tym bogatym zbiorze nazw z częstką *-ara* ciekawa jest *covidziara*, nazwa trochę pokrętna i przekorna, sugeruje bowiem, że chodzi o „miłośniczkę” covida, gdy tymczasem osoba tak nazwana „chroni się przed nim w domowych pieleszach”. Interesująca jest też *romantyzziara*, określająca osobę „romantyzującą” (też ładny neologizm!) codzienne sytuacje, oraz *lambadziara*, odwołująca się do tytułu dawnego przeboju tanecznego. Ciekawe jest też to, że neologizmy nazywające kobiety nie mają odpowiedników męskich. Pojawił się tylko *typiarz* 'osoba, którą znamy i postrzegamy neutralnie, ale w danej chwili jest stawiana w złym świetle'. Czy powodem dominacji nazw żeńskich jest większa aktywność kobiet? Czy raczej ich barwność i pomysłowość? A może po prostu kobietom się łatwiej przykleja łatkę? Trudno odpowiedzieć na te pytania, ale warto je postawić.

Trzeba też odnotować dużą popularność słowa *dwudzionek*, które pojawiło się przed laty w konkursie „Spolszcz to sam” jako propozycja zastąpienia obcego wtedy *weekendu*. Propozycja nie została przyjęta, była nawet trochę obśmiewana, a teraz, proszę bardzo! nobilitowano ją w słownictwie młodzieżowym. Jak widać, losy wyrazów są nieprzewidywalne...

Młodzież starsza i młodsza

Komentarz Bartka Chacińskiego, 2021

Jeśli wydaje ci się, że jest za głośno, to znaczy, że jesteś za stary – tak się kiedyś mówiło o koncertach i imprezach z muzyką. I miało to powiedzenie podkreślać różnice pokoleniowe. Ale ten generacyjny odbiór muzyki – dodatkowo przez lata nazywanej w Polsce krzywdząco „młodzieżową” – odchodzi do lamusa. A starzejący się słuchacze nie chcą wychodzić na *lamusów* (ciągle popularny termin, obecny od lat w potocznej polszczyźnie – oznacza

kogoś, kto przestał się orientować w rzeczywistości). Wydaje się nawet, że dzisiejszym dorosłym głośna muzyka już tak nie przeszkadza. Ba, czasem to dzieci proszą o ściszenie. Podobnie jest z językiem.

Na publikację finałowej dwudziestki dość masowo – i krytycznie – zareagowało pokolenie dzisiejszych czterdziestolatków. To samo, które 20 lat temu popisywało się wiedzą na temat tego, że *czaić bazę* oznacza tyle co ‘rozumieć’, albo dowcipami z *twoją starą*. Jak starymi? Łatwo to sprawdzić. W roli węgla ¹⁴c w takim teście wystąpić mogą choćby obraźliwe dla adresata powiedzenia w stylu *twoja stara klaszcze u Rubika*. Popularne było 16 lat temu, kiedy Polska słuchała przeboju Piotra Rubika *Niech mówią, że to nie jest miłość* z charakterystycznym wykłaskiwanym motywem. Pojawiły się więc ze strony komentatorów uwagi, że to przecież żadna nowość i że *twoja stara* nie może już należeć do młodego słownika.

Najwyraźniej jest dokładnie odwrotnie. Te 20 lat to – jak się okazuje – cała epoka w języku. Dawne nowe słowa zdążyły się zestarzeć, a potem na nowo odmłodnieć. Dzisiejsza młodzież wprawdzie nie zawsze orientuje się, kim jest Piotr Rubik, za to używa sformułowania *twoja stara* jako odpowiedzi na zwrot *kto pytał?* – masowo używany w dzisiejszych społecznościowych konwersacjach, kiedy chcemy pokazać, że ignorujemy czyjąś uwagę. Tyle że (na co wskazuje częstotliwość zgłaszania tej formy) coraz częściej wymiennie z *twoim starym*, co być może świadczy o tym, że dzisiejsza młodzież, nawet gdy chce kogoś obrazić, pozostaje przynajmniej uwrażliwiona na płciowe parytety.

Nieco inna jest sytuacja ze słowem *baza*. 17 lat temu w „Nowym słowniku gwary uczniowskiej” pod red. Haliny Zgółkowej można było przeczytać, że to ‘stan odurzenia narkotycznego’, ‘ochota na coś’ lub ‘dom’ (jak w wyrażeniu *zjazd na bazę*). Dzisiejsza *baza* to raczej próba przełożenia na polski angielskiego *based*, którą serwis Urban Dictionary definiuje w pierwszej kolejności jako wyraz zgody albo szacunku dla wygłaszanych przez kogoś poglądów, ale też synonim otwartości – przy czym to drugie znaczenie wypromował raper Lil B, używając *based* jako przeciwieństwa *biased* (‘uprzedzony, stronniczy’). Kiedyś szacunkiem darzono tych, którzy rozumieli, o co chodzi – a więc *czaili bazę* – a dziś *zbazowane* to właśnie coś, co zasługuje na szacunek. Ciemniejszą stroną *based* – a zatem i tej nowej polskiej *bazy* – jest to, że bywają wyrazem aprobaty dla skrajnych postaw albo kontrowersyjnych twierdzeń na tematy społeczne czy polityczne. Z drugiej strony – dzisiejszy młody język wydaje się jeszcze mocniej prześiknięty ironią niż ten sprzed kilkunastu lat, więc i to słowo (na co zwraca uwagę obszerny i popularny komentarz w Urban Dictionary) nabiera ironicznego wydźwięku. Równie dobrze *baza* może więc zatem pełną aprobaty odpowiedzią na twierdzenia wierzącego w pseudonaukowe teorie *foliarza* (to kolejne popularne słowo z tegorocznego plebiscytu), jak i drwiną z owej pseudonaukowości. Trochę jak znany z poprzednich edycji *rigcz* (od ‘rozum i godność człowieka’) – z jednej strony opisuje zespół pozytywnych cech, z drugiej – odnosi się ironicznie do internetowej pasty o obrażaniu papieża. Tekstu wyśmiewanego, a więc przydatnego także wtedy, gdy chcemy ośmieszyć innych.

Oczywiście nie brak w tegorocznej edycji konkursu niepodważalnie świeżych i ewidentnie młodzieżowych terminów – przede wszystkim tych pochodzących z gier wideo adresowanych do młodszej grupy wiekowej. Na przykład „Among Us”, przeboju pandemii, który spopularyzował wyraz *sus* opisujący kogoś podejrzanego. Albo „Fortnite”, który wypromował *spoceniaków* lub *spocenców* jako graczy (później zrobiło się z tego szersze określenie ludzi) dużym nakładem sił, ambitnie dążących do sukcesu. A ze słowa *spocony* uczynił pozytywny przymiotnik określający coś, czego zdobycie tego wysiłku wymagało (np. *spocony skin* w grze, czyli ‘skórka’ postaci, którą trudno zdobyć).

Nie zmienia to jednak faktu, że ten plebiscyt, odnoszący się do wiecznie pożądanej i utożsamianej z kreacją językową „młodzieżowości”, stał się bardziej popularny niż wybory „dorosłego” słowa roku. I z tych powodów – a także dzięki otwartemu procesowi głosowania – cieszy się od kilku lat zainteresowaniem zabiegających o uwagę bohaterów mediów społecznościowych, w tym dwóch twórców popularnego satyrycznego bloga i fanpage’a, współodpowiedzialnych m.in. za karierę w plebiscycie słowa *spiulkołot*. Nie należy o tym zapominać, analizując świeżość słów pojawiających się w ścisłej czołówce. To zestaw haseł powstający na drodze głosowania, a kto głosuje – trudno sprawdzić, musimy się opierać na deklaracjach. *W internecie* – jak głosi jedna z jego najstarszych maksym – *każdy może być psem*. Nie ma więc powodów, dla których do kategorii wiekowej 13-17 nie mogliby aspirować witający czterdziestkę celebryci czy satyrycy w wieku *twoich starych*.

Nie tylko Polska

Komentarz Marka Łazińskiego o plebiscytach w innych krajach, 2021

Choć w wielu krajach organizuje się plebiscyty na słowo, to specjalne plebiscyty na słowo młodzieżowe są popularne w Polsce, w Niemczech i w Austrii. Kilka dni przed ogłoszeniem wyników naszego plebiscytu zajrzyjmy zatem za zachodnią granicę oraz na południe i poznamy *Jugendwort des Jahres* 2021.

W obu krajach pierwsze miejsce zajęło zapożyczenie angielskie *cringe*. W Niemczech plebiscyt organizuje wydawnictwo Langenscheidt: <https://www.langenscheidt.com/jugendwort-des-jahres>. W finałowej trójce niemieckiej są jeszcze znane nam doskonale, zapożyczone z angielskiego, *sus* oraz *sheesh*.

W Austrii młodzieżowe słowo roku jest jedną z kategorii ogólnokrajowego plebiscytu na słowo roku: <https://oewort.at/wort-des-jahres/2021/>. Za cringem są słowa już nieangielskie: Geringverdiener ‘mało zarabiający’, specjalistyczny termin ekonomiczny, przejęty przez slang w znaczeniu ‘neiudacznik, pechowiec’, oraz słowo z niemieczyny szwajcarskiej *gäistig*, dosłownie ‘duchowy’ używane w slangu w znaczeniu ‘zdolny, bystry’. Ogólnoaustriackie słowo roku to *Schattenkanzler* ‘kanclerz w cieniu’.

Nanieslangowe słowo roku w Polsce można głosować na stronie Uniwersytetu Warszawskiego: sloworoku.uw.edu.pl.

SPOJRZENIE NA EDYCJĘ 2022 – FINAŁOWA DWUDZIESTKA MŁODYCH SŁÓW I KOMENTARZE JĘZYKOZNAWCÓW

Młodzieżowe Słowo Roku 2022

7. edycja plebiscytu na Młodzieżowe Słowo Roku była taka jak zwycięskie słowo: ESSA – pełna młodzieńczej energii i ekspresyjności. Wśród zgłoszeń nie brakowało odniesień do popularnych memów i gier komputerowych.

Zainteresowanie plebiscytem było rekordowe zarówno pod względem ilości oddanych głosów, jak również komentarzy mu towarzyszących.

Zachęcamy do lektury podsumowania edycji 2022.

FINAŁOWA DWUDZIESTKA

baza	Wyraz aprobaty dla czegoś lub kogoś, zgody na coś, pozytywnych emocji. Warianty: <i>bazunia</i> , <i>zbazowane</i> . Baza jest bezpośrednim tłumaczeniem angielskiego słowa <i>based</i> .
betoniarz	Także beton/ / be be be beton/ cztery cztery – absurdałne powiedzenia z dwóch krótkich filmów opublikowanych na YouTube w 2008 r., a po latach odkrytych na nowo. W różnych sytuacjach powtarzane są fragmenty obu fraz: „Betoniarze w Anglii, macie pozdrowienia z Polski, be be be be beton!” oraz „Ty ***** betoniarzu. Cztery cztery” (44 to kod telefoniczny Wielkiej Brytanii). <i>Betoniarz</i> odnosi się najprawdopodobniej do profesji, kojarzyć się też może z osobą otyłą. <i>Beton</i> w języku potocznym kojarzy się ze stanem po paleniu marihuany, dawniej zaś z uporem, konserwatyzmem (<i>beton partyjny</i>).
cringe (krindź)	(z j. ang.) Żenada, wstyd, coś żenującego (krindżowego).
essa	Coś łatwego, co przychodzi łatwo dlatego, że jesteśmy wyluzowani (stąd <i>mieć essę</i>), luz. Często występuje jako okrzyk radości lub triumfu, wykorzystywany jako ekspresja pozytywnych uczuć, a nawet pozdrowienie.
gigachad	Osoba idealna, wzbudzająca podziw; ktoś bardzo dobry w jakiejś dziedzinie lub coś co jest świetne, doskonałe. W pierwszym znaczeniu odnosi się do słowa <i>chad</i> – nierealistycznego ideału męskiego piękna, w drugim do jego homonimu <i>czad</i> (<i>Ale czad!</i>) – ‘świetne, fantastyczne, doskonałe’.
kto pytał?	Także A kto pytał? – pytanie wyrażające brak zainteresowania treścią danego komunikatu; riposta o znaczeniu: „Nic mnie to nie obchodzi”.

łymyn (women)	Spolszczone żartobliwe określenie kobiet zachowujących się nieracjonalnie (wymowa ang. słowa <i>women</i> w l. mn.); współczesny odpowiednik powiedzenia: „Ach, te kobiety” z nutą pobłażliwości lub ironii.
naura	Przekształcenie wyrażenia <i>na razie</i> i jego skrótu: <i>nara</i> . W wymowie słowa naśladowany jest angielski akcent. Zwrot używany na pożegnanie: na razie, do zobaczenia, pa!
NPC	Zwykła, niewyróżniająca się osoba. Ktoś, kto zachowuje się i ubiera jak inni, ale też ktoś, kto zachowuje się mechanicznie, dziwnie – jak postać z gry. Od ang. non-player character, non-playable character (NPC) – określenia z fabularnych gier wideo, w których oznacza postać sterowaną przez komputer, a nie innego gracza.
odklejka	Stan oderwania od rzeczywistości lub osoba, która nie rozumie, co się dzieje, jest nieobecna myślami, nie zachowuje się odpowiednio. Hasło <i>odklejka</i> występuje w wariantach: <i>odkleić się, odklejeniec, odklejony, odkleiło, odkleja</i> (czynność), <i>odkleja</i> (osoba).
onuca	Także ruska onuca – sprzymierzeniec Rosji w wojnie z Ukrainą, osoba, która usprawiedliwia działania agresora.
pokemon	Osoba wyróżniająca się zbyt ekstrawaganckim, niecodziennym, kolorowym wyglądem. Aluzja do postaci kolorowych stworów z gry komputerowej.
rel	Czuję to samo, mam tak samo, zgadzam się z tobą. Potwierdzenie tego, co mówił przedmówca (z j. ang. relatable).
robi wrażenie	Dosłowny lub ironiczny sposób wyrażenia zdumienia lub podziwu. Powiedzenie nawiązuje do jednego z filmów, na którym youtuber zachwala duży, trzydziestocentymetrowy kebab, który „robi wrażenie”.
siedemnaście	Też hehe 17 – żartobliwa, przekorna riposta na pytanie o wiek. Pytanie i odpowiedź: <i>Ile ty masz lat? Hehe, siedemnaście</i> to fragment piosenki wykonywanej przez grupę NATSU WORLD skupioną wokół youtuberki i influencerki Natsu. <i>Siedemnaście</i> może być też odpowiedzią na każde pytanie zaczynające się od <i>ile?</i> .
sigma	Także sigma male – mężczyzna silny, niezależny, intrygujący, pewny siebie, podziwiany, ale nieafiszujący się ze swoimi sukcesami.
slay	Coś, co wymiata, robi wrażenie, wzbudza podziw albo ktoś, kto imponuje, poraża, np. atrakcyjnym wyglądem. Używane, gdy ktoś nam się podoba albo gdy jesteśmy z czegoś zadowoleni, a nawet jako okrzyk triumfu. Z ang. niszczyć, gromić (slangowo „you slay me” stosowane było jako komentarz do dowcipnej wypowiedzi już sto lat temu).
sus	Podejrzany. Od ang. suspect lub suspicious. Skrót często używany przez miłośników „Among Us”, gry wideo, odpowiednika znanej zabawy w mafię, która wielką popularność zdobyła w 2020 r.

twoja stara/ twój stary	Twoja matka/ twój ojciec. Dezaprobująca riposta na pytanie: <i>Kto?/ Kto pytał?</i> lub na inną wypowiedź. Przed kilkunastu laty modny składnik dłuższych deprecjonujących zwrotów w rodzaju „Twoja stara pierze w rzece”. Rzadziej w postaci męskiej (<i>twój stary</i>). Pochodzi od ang. <i>yer mum</i> (lub <i>yo momma</i>) ucinającego dyskusję.
UwU	Emotikon oznaczający coś słodkiego, uroczego; ekspresja ciepłych emocji. Może być też ironiczną reakcją na coś, co odczuwa się jako „przesłodzone”. W Internecie pojawia się od lat i pochodzi z tradycji japońskich emotikonów kaomoji, popularnych w kręgach fanów mangi i anime. Litery „U” należy kojarzyć z zamkniętymi oczami, a całość – z wyrazem błogości na twarzy. Analogiczne „OwO” (tu oczy szeroko otwarte) oznacza zaskoczenie, zdziwienie, ekscytację.

KOMENTARZE EKSPERTÓW DO FINAŁOWEJ DWUDZIESTKI

Wiralowe mówienie – powiedzonka, powiedzenia, bon moty

Komentarz Anny Wileczek, 2022

Język potoczny młodzieży szczególnie upodobał sobie struktury ekspresyjne, nieoczywiste znaczeniowo, z odcieniem komizmu i ironii. Nie powinno to nikogo dziwić, gdyż młodomowa stanowi efekt zawiązywania i podtrzymywania wspólnotowości ludycznej, w której ważny jest dobry kontakt, swoboda komunikacyjna czy podobne poczucie humoru. Takie jednostki znaczeniowe w finałowej dwudziestce MSR 2022 mają liczną reprezentację. Jedną z nich jest wyrażenie, które zawiera nawet onomatopcję śmiechu – *he he siedemnaście*, skracane czasem do liczebnika głównego: *siedemnaście/ 17*. Jest bardzo popularną ripostą w młodzieżowych konwersacjach, bo raz użyte, załatwia dwie sprawy. Daje żartobliwą odpowiedź na pytanie: ile (*ile ty masz lat?*) i nawiązuje satysfakcjonujący kontakt we wspólnocie tych, którzy są wtajemniczeni, oglądają, udostępniają lub produkują podobne filmiki, są obdarzeni tym samym poczuciem humoru.

Internetowe powiedzenia są jak wirus, wykluwają się szybko i zarażają ogromne rzesze użytkowników. Przypominające trochę „skrzydlate słowa”, czyli powszechnie znane i często przytaczane wypowiedzi. Są obrazowe, pojemne semantycznie, aluzyjne i elastyczne, dopasowują się do różnych okoliczności komunikacyjnych, ponieważ obok warstwy dosłownej (odwołanie do konkretnej sytuacji, fragmentu filmu, memu), mają też płaszczyznę skojarzeń, nadpisaną na nich kulturowo. Niekiedy rozpoznanie tej drugiej płaszczyzny jest wystarczające do zabawnej konwersacji, bo „skrzydlate słowa” stają się skonwencjonalizowanymi znakami, za pomocą których działamy, reagujemy, wpływamy na innych. Pewnie niewiele osób pamięta, że powiedzenie *he he siedemnaście* nawiązuje do internetowego skandalu (dramy), w którym uczestniczył Leksiu z zespołu Team X, wysyłający czternastoletniej dziewczynie nagie zdjęcia. Tłumaczył potem, że nie znał jej wieku, a na zdjęciach wyglądała na pełnoletnią.

Z kolei fraza: *robi wrażenie*, używana w konwersacji w celu wyrażenia podziwu lub odwrotnie – ironicznej oceny czegoś, co jest błahe i nedorzeczne swoją dwupłaszczyznowością zawdzięcza odmiennym motywacjom. W języku ogólnym jest wyznacznikiem podziwu, ale w kontekście zachwyty youtubera – kulinarnego krytyka – *Mrs Krychy* nad trzydziestocentymetrowym kebabowym potworem nabiera podtekstu satyrycznego. Wrażenie będzie zatem robił nie tylko świetny wyczyn, ale też głupie, groteskowe zachowanie, nazywane przez młodzież przewrotnie *normalną akcją*. Do absurdalnych powiedzeń, a zarazem poręcznych „wytrychów” językowych powtarzanych w różnych sytuacjach należą także *be be be beton* oraz *cztery cztery* zaczerpnięte z dwóch krótkich filmów z YouTube, odkrytych na nowo po kilkunastu latach. Podkreślają one z jednej strony absurdalno-satyryczny profil jakiegoś rzeczywistego zdarzenia, stają się parodią czegoś, z drugiej – są świadectwem czynnego uczestnictwa w narastającej wiralowo kulturze popularnej.

Podobne „cytaty” z filmików i memów publikowane na (opanowanym do niedawna wyłącznie przez młodzież) TikToku stają się nie tylko poręcznymi narzędziami do oceny rzeczywistości, ale też „chwytami” erystycznymi. Stanowią oręż w komunikacji rozumianej jako spór albo „walka”. Dobrym tego przykładem jest spolszczona jednostka językowa *łymyn / women moment*. Powiedzenie to, nawiązujące do znanej powszechnie frazy: „Ach, te kobiety!” (z podtekstem sarkastycznym) wydaje się nową odsłoną w odwiecznej slangowej wojnie płci. Stanowi ironiczne, prześmiewcze podsumowanie wypowiedzi lub jakiegoś zachowania, uznanych stereotypowo za nedorzeczne lub głupie. Dodatkowo za pomocą tagu *łymyn moment* z dołączaną filiżanką parującej kawy są przytaczane i wyśmiewane przykłady takich sytuacji (urywki filmów czy fragmenty wypowiedzi). Samo wyrażenie nawiązuje do fragmentu z gry *Team Fortress 2*, w którym dwóch mężczyzn popija kawę i śmieje się głośno po słowie *women*.

W młodzieżowej erystyce zarówno tej w Internecie, jak i w komunikacji bezpośredniej na dobre zagościła riposta: *Kto pytał?* skrócona do poręcznego: *Kto?* Przybiera formę pytania retorycznego, podkreślając brak związku sytuacji, zachowania, zdarzenia z istotą rzeczy. Wyraża znaczenia: „To nie jest ważne” lub „Nie obchodzi mnie to”. W komunikacji bezpośredniej zwykle towarzyszy tej wypowiedzi wzruszenie ramion. Z jednej strony *Kto pytał?* służy do „zgaszenia” oponenta, z drugiej może być także używane jako żart w stosunku do dobrego znajomego czy przyjaciela. W pierwszym przypadku do riposty: *Kto pytał?* „opracowano” szereg skonwencjonalizowanych „zasłon” słownych w formie odpowiedzi: – *twój szczur/ twój słoń/ twój koń; -nikt nie musiał; -ktoś na pewno; -twoja stara/ -twój stary*. To ostatnie wyrażenie, znane od kilkunastu lat w slangu, nie traci popularności wśród młodszych nastolatków. Od dawna stanowi fundament młodzieżowej riposty, występując w wielu rozgrywkach komunikacyjnych. Kończy niechcianą dyskusję, jest uniwersalną odpowiedzią na zaczepki. Replikowane w tysiącach wersji wyrażenia: *Twój stary.../ Twoja stara...* są wykorzystywane do deprecjonowania przeciwnika, np. *Twój stary kąpie się w gumiakach; Twój stary kampi na kanapie; Twoja stara tańczy rap przed telewizorem; Twoja stara smaży sól*. Figury te są użyteczne zarówno w „żartobliwym spławieniu innej osoby”, jak i w tworzeniu dowcipów, które funkcjonują samodzielnie, upowszechniane przez popularne strony, aplikacje internetowe, utwory muzyczne i składanki.

Masowa produkcja i konsumpcja przez ludzi młodych wszystkiego, co komiczne (a więc przyjemne i łatwe) wynika z potrzeby uczestnictwa w prestiżowej wspólnocie humoru, w której komunikuje się nie tylko słowami i frazami, ale także popularnymi obrazami i bardzo szeroko rozumianymi memami. Postawa ironicznego, ludycznego i często naturalistycznego „nicowania” rzeczywistości to część konwencji i strategia na młodzieżowe współistnienie.

Młody język i inwencja

Komentarz Ewy Kołodziejek, 2022

W plebiscytach Młodzieżowego Słowa Roku najciekawsza jest dla mnie językowa inwencja młodych ludzi. Chodzi nie tylko o słowotwórczość, lecz także o słowa czy wyrażenia pozornie neutralne, które z jakichś powodów stały się chwilową własnością młodzieży.

Do takich słów w 2022 roku należy *siedemnaście*, które jest fragmentem frazy: „Ile ty masz lat? Hehe: siedemnaście” będącej częścią piosenki NETERNAL śpiewanej przez grupę skupioną wokół Natsu, youtuberki i influencerki, idolki młodych dziewcząt. W cytacie: „On mi drink daje i chce robić ze mną jakieś dziwne akcje (ile ty masz lat?) Hehe, siedemnaście” jest to, co bardzo młode osoby ekscytuje: drink, tajemnicze „dziwne akcje”, siedemnaście lat. Dobrze brzmiąca fraza: *Ile ty masz lat? Hehe, siedemnaście* szybko oderwała się od całego tekstu i zaczęła żyć swoim życiem. Są w niej charakterystyczne dla młodzieży emocje: żart, „beka”, sarkazm, drwina, przekora. Słowo *siedemnaście* tak opisują zgłaszające je osoby: „*Siedemnaście* to liczba oznaczająca osobę, która robi rzeczy niedozwolone dla osób niepełnoletnich”, „Śmieszkowa liczba wieku używana dla beki. Pani w Żabce cię pyta: *Słuchaj, a ile ty masz lat? Hehe, siedemnaście*”.

Podobnymi emocjami zdumienia, podziwu, ale i żartu, ironii nacechowane jest sformułowanie: *robi wrażenie* pasujące bardziej do polszczyzny oficjalnej niż do slangu. Ale młodzież lubi przejąć jakiś wyszukany zwrot czy słowo i nadać mu nowy sens, nowe emocje. Przypomnijmy atrakcyjne do niedawna słowo *zacnie*, *zacny* w slangu znaczące ‘coś fajnego, coś co fascynuje, co się podoba’, a w języku ogólnym oznaczające ‘uczciwie, szlachetnie; ktoś godny szacunku i zaufania’. *Robi wrażenie*, choć ma inne źródło i inny sens, funkcjonuje w języku młodzieży na podobnej zasadzie: przekornego cytatu z innego rejestru polszczyzny.

Slangowe słowotwórstwo jest w równym stopniu przewidywalne, jak i zaskakujące. Przewidywalne, bo wykorzystuje znane i – można powiedzieć – oklepane części słowotwórcze, by stworzyć nowe słowa. Wciąż popularną częścią jest *-ara*, za pomocą której tworzy się nazwy wydobywające jakieś kobiece cechy. Z ubiegłych lat znamy określenia: *jesieniara*, *rzepiara*, *k-popiara*, *koniara*, *baseniara*, *covidziara*, *kamieniara*, *kasztaniara*, *lambadziara*, *mopsiara*, *patusiara*, *podsiadara*, *romantyzziara*, *rośliniara*, *typiara*, *wieśniara*, *zodiakara*, *żabiara*, *tipsiara* (ich znaczenia znajdziecie w moim komentarzu z 2021 r.). W roku 2022 pojawiły się nowe: *netflixiara*, *telefoniara*, *dyniara* ‘fotografuje się z dyniami’, *rossmanniara*, *lalkara* ‘fanka „Lalki” Prusa’, *maciara* ‘fanka Maty’, *gejpopiara* ‘osoba homoseksualna słuchająca k-popu’, *genshiniara* ‘osoba grająca w grę Genshin Impakt’, *bedoesiara* ‘kobieta niezależna, pewna siebie’ albo ‘fanka Bedoesa’. Twórcze możliwości części *-ara* są, jak widać, nieograniczone!

Z nowych zaskakujących pomysłowością form słowotwórczych warto odnotować takie słowa, jak *zdzbanić* 'zrobić coś złe, byle jak lub nieudolnie' od słowa *dzban* 'człowiek nierozgarnięty, głupiec', które było zwycięzcą plebiscytu w 2018 roku. Ciekawe są też inne neologizmy: *wymajonezować* 'obiecać i nie zrobić, umówić się z kimś na coś, przełożyć to, a potem odwołać bez przyczyny', *uwuśny*, *uwuśnie* od emotikonu *uwu* 'śladki, śladko', *wyiebongo* będące eufemizmami mocniejszych słów.

Z nowości słowotwórczych najbardziej spodobała mi się *odklejka*, słowo o szerokim znaczeniu nazywające człowieka albo stan, w jakim się znajduje. *Odklejka*, *odklejeniec*, *odklejony*, *odkleja* to 'osoba, która nie rozumie, co się dzieje, jest nieobecna myślami, nie zachowuje się odpowiednio' *Odkleić się*, *odkleiło*, *odkleja* (czynność) to stan oderwania od rzeczywistości. W tych obrazowych neologizmach, trafnie nazywających stan, w którym każdy się kiedyś znalazł lub może znaleźć, przejawia się młodzieńcza skłonność do patrzenia na świat przez pryzmat metafory. Młodzieżowa mowa bowiem nie tyle przekazuje informacje, ile żartobliwie lub złośliwie ocenia rzeczywistość. Ale przecież za to ją lubimy.

Ze świata gier

Komentarz Bartka Chacińskiego, 2022

To nie pierwszy raz, gdy duża część słów zgłoszonych do plebiscytu na Młodzieżowe Słowo Roku odnosi się w jakimś stopniu do gier wideo. Te od dawna nie są już rozrywką, której oddajemy się samodzielnie, coraz więcej czasu wypełniają graczom interakcje z innymi, bywa nawet tak, że do jakiegoś świata gry wchodzi się właśnie po to, by nawiązywać kontakty, a nawet pogawędzić w okienku czatu lub przez mikrofon.

Jednym ze skutków pandemii było to, że młodzi (i nie tylko) ludzie spędzali w domu w minionych dwóch latach jeszcze więcej czasu. Wśród ulubionych rozrywek tych najmłodszych był odpowiednik znanej z realnego świata „Mafii”, czyli prosta gra „Among Us” – opowieść o załodze stacji kosmicznej, wśród której ukryty jest jeden lub kilku oszustów, próbujących eliminować innych graczy, ale samemu pozostać niewykrytymi. Z niej wyszedł anglojęzyczny, ale używany globalnie termin *sus* (skrót od *suspicious* lub *suspect* – podejrzany). Dlaczego skrót? Bo kluczowe jest w grze szybkie ustalenie z innymi graczami, kto jest tym podejrzanym. Słowo błyskawicznie zaczęło też oznaczać kogoś podejrzanego w prawdziwym świecie.

Analogicznie do tego funkcjonuje już w języku polskim *NPC* – określenie na kogoś tak zwyczajnego, zachowującego się schematycznie i zlewającego z otoczeniem, że aż dziwnego. Kogoś, kto mógłby być nie tyle człowiekiem, co automatem sterowanym sztuczną inteligencją. Tak jak w grach fabularnych postaci, w które nie wcielają się inni gracze, tylko którymi kieruje algorytm. A te właśnie opisuje się jako *NPC* – *non-player characters*. Można więc powiedzieć: „Mój pan od EDB wygląda i się zachowuje jak NPC z GTA V”. W najeżonym skrótowcami świecie NPC być może wcale nie będzie tym najtrudniejszym do rozszyfrowania. Internauci żartują czasem, że zachowują się sami jak *NPC*. „Jaki masz dialog zaprogramowany?” – pada wtedy pytanie. Bo zwykle postaci sterowane przez algorytm witają nas w powracający do

znudzenia sposób. Kupiec, u którego można się zaopatrzyć w ekwipunek w grze fantasy, powie np. „Pokaż mi swoje towary”.

Skoro już padło hasło „GTA V”, warto zauważyć, że „Grand Theft Auto”, wielki i popularny system gier z „otwartym światem”, albo – jak się to określa – „piaskownicą” (ang. *sandbox*), czyli wielkimi możliwościami kształtowania rozgrywki po swojemu, wniósł do plebiscytu jeszcze zagadkową *morwiniarę*. Kim jest? Jest już nie miłośniczką czegoś (jak *jesieniara*), tylko osobą, która wyobraża sobie, a nawet popiera romans pomiędzy dwiema postaciami z tej gry: Gregorym Montanhą i Erwinem Knucklesem. To od nazwiska pierwszego (policjanta) i imienia drugiego (przestępcy) wzięło się określenie Morwin, a od tego – hasło *morwiniara*.

Co więcej, dla często zgłaszanego w tym roku hasła *essa* gry wideo też są macierzystym kontekstem. Wśród przykładów użycia często powtarza się sytuacja wygranej w jakiejś grze, np. popularnej strzelance „Fortnite”. Dlatego *essa* to jednocześnie okrzyk triumfu i wyraz oznaczający coś łatwego – bo przecież określenie swojego zwycięstwa jako łatwego w takiej chwili może być dodatkowym upokorzeniem dla przeciwnika. Bez trudu więc można poznać tylko uproszczoną definicję, ale kontekst znaczeniowy okazuje się bardziej skomplikowany, szczególnie dla tych, którzy nie znają świata gry.

PODSUMOWANIE PLEBISCYTU 2022 – KOMENTARZE JURY

Życie na essie

Komentarz Anny Wileczek, 2022

Nieoficjalny styl komunikacji młodych – tych zarówno wiekiem, jak i duchem to przestrzeń urzeczywistniania się „essy” jako nowej wersji odwiecznej zasady: „najpierw przyjemności, a potem się zobaczy”. Zwycięskie słowo jest na tyle pojemne, że obwieści każdy stan – począwszy od ekstatycznego okrzyku radości z (łatwego) zwycięstwa w grze internetowej, uzyskania wysokiej oceny w szkole, szalonej akcji, nieoczekiwanego furtu, spotkania z dobrymi znajomymi aż po zasygnalizowanie „nieznośnej lekkości bytu”. W każdym razie słowo to jest sygnałem czasu uwolnionego z kierunku codziennych żmudnych powinności, ale też wystarczającym usprawiedliwieniem dla robienia rzeczy niezwykłych, ekstremalnych albo po prostu zakazanych. „Mieć essę” czy „być na essie” to trochę tak jakby współczesny epikurejczyk „złapał szczęście za nogi” i trzymał. Może więc robić to, na co ma ochotę, i nie zważać na nic, potrząsając dłonią z podniesionym do góry kciukiem i wyprostowanym małym palcem. Jeśli ktoś chce się o tym przekonać, wystarczy przewinąć na TikToku liczne filmiki zebrane pod znanym hasztagiem. *Essa* oddaje także – jak pisali głosujący – „różne poziomy chillu” (wyluzowania), stąd pojawiają się w młodej mowie urocze transformacje i zdrobnienia, np. *esssa*, *essunia*, *essia* i wyrazy pochodne: *essowo*, *zessowany*, *naessowany*.

Tropicieli *essy* warto odesłać do wspomnień i twórczości rapera Winniego (Winicjusz Bartków), który kojarzy słowo z klubowym okrzykiem, miłym dla ucha pozytywnym sygnałem dobrej zabawy: *Tak bawiły się wariaty, a krzyczeli przy tym ESSA!* (Ale nie stroni także od *essy*

na powitanie lub pożegnanie). Niektórzy widzieliby narodziny młodzieżowego słowa roku 2022 nawet w czasach „Seksmissji” w reż. Juliusza Machulskiego (1983). Jedna z bohaterek kultowego filmu wykrzykuje tam wprawdzie w gniewnej emfazie podobne brzmiący wyraz, ale z radością nie ma on wówczas wiele wspólnego. A stan essay kojarzy się jednak z na wskroś pozytywnymi odczuciami. Słysząc w nim wszystko to, co czyli język młodzieżowy powabnym kąskiem do „zawłaszczania”, tj. autentyczność, swobodę, kontestację, witalność, ekspresję czy humor. Nic więc dziwnego, że język dorosłych żywi się tą kreacją i na nią oczekuje. Nie chodzi tylko o współczesnych kidultów – wiecznie nastoletnich dorosłych, w młodzieżowych „outfitach” i mówiących „po młodzieżowemu”, ale także o tych użytkowników języka potocznego, którzy upatrują w młodomowie szansę na dopływ struktur zabawnych i świeżych. I jak dziś nie wyobrażamy sobie językowej potoczności bez *sztosu*, *ogarniania*, *narki* czy *dzbana*, tak pewnie i dźwięczna *essa* znajdzie miejsce w codziennym języku. W końcu *życie na essie* to niedościgłe marzenie nas wszystkich!

Młodzieżowe Słowo jak co roku

Komentarz Bartka Chacińskiego, 2022

Coraz więcej nowych słów ma źródło w internetowych memach, ale memem w pewnym sensie stał się już sam plebiscyt na Młodzieżowe Słowo Roku. Organizatorzy dostają sygnały, że listopadowe dyskusje i grudniowe rozstrzygnięcia przypominają już uczestnikom tej zabawy o zbliżającym się końcu roku. Zupełnie jak w powtarzanym w różnych wariantach wiralu: „Patrz Bożenko, kwiecień, zaraz lato zleci, Wszystkich Świętych i znowu zima będzie”.

Z drugiej strony – to zawsze sygnał do wytężonej pracy dla agencji reklamowych, które elektryzuje hasło „język młodzieży”, robiący wrażenie magicznego klucza do wymarzonej grupy docelowej. A same neologizmy to przecież ulubione paliwo copywriterów. W ubiegłym roku można to było zauważyć, gdy znane linie lotnicze i duży sklep z meblami tworzyły akcje tzw. real-time marketingu (w praktyce tworząc hasła natychmiast, na bieżąco – w reakcji na wydarzenie) ze słowem „śpiulkołot”.

Zgłaszane w tegorocznym plebiscycie słowa przypominają też o ważnym sporze między tymi, którzy uważają, że te nowe słowa są już w istocie całkiem stare i znali je od dawna, a tymi, którzy twierdzą, że nikt tego nie używa i nic z tego nie rozumieją. Wbrew pozorom podział ten przebiega zwykle w poprzek grup wiekowych. Dyskusja wróciła w tym roku. Kiedy jeden z tiktokerów drwił: „Uważasz, że jesteś nieśmieszny? Pomyśl o osobach, które używają słowa »slay«”, odpowiadano mu: „I on pewnie spamił komentarzami »gilbert na młodzieżowe słowo roku«”. Gdzie „spamić” znaczy tyle co spamować. Na jednym z licznych memów powstających po werdyktach MSR można było zobaczyć ekran smartfona z nagłówkiem „Jak rozmawia młodzież”:

- *Cześć, nie chcę tu już siedzieć, wychodzisz?*
- *Tak!*
- *Git, poczekam!*

A obok ekran podobnego smartfona z hasłem „Jak rozmawia młodzież według marek”:

- *Eluwina. Ta miejscowa to krindżowa, spadowa?*

- Baza!
- Kox i gituwa! Essa!

Wśród reakcji na werdykty z ostatnich lat były zdjęcia znanego polityka i dopisek: „Kiedy masz szansę zostać Młodzieżowym Słowem Roku, ale nawet to ci się nie udało”. Albo – w komentarzu do zwycięskiego słowa 2021 – „Młodzieżowym słowem roku zostało słowo obce nawet młodzieży”. W tym roku często reagowano na zgłoszenie słowa „gilbert”, choćby memem budowanym według popularnego szablonu:

„Nikt:

Młodzieżowe słowo roku: Gilbert”.

Stałym leitmotywem finałów MSR są też próby tworzenia tekstów, w których pojawiałyby się cała czołówka plebiscytu. W tym roku doczekaliśmy się nawet zręcznej piosenki, napisanej przez Pawła Kielara: „Od początku lat dwudziestych cierpię na niedobór essay / Młodzieżowych słów nikt nie używa – słyszy się takie protesty”.

Używa się, używa – choćby ironicznie. I choćby w jednym, tym samym momencie roku, kiedy toczy się przez kilka tygodni rozmowa o języku. Nie zawsze taka, jakiej byśmy chcieli, może nawet taka, na którą nie zasłużyliśmy, ale zawsze „robi wrażenie”.

Bartek Chaciński, „Polityka”

Taki jest slang!

Komentarz Ewy Kołodziejek, 2022

Tegoroczny plebiscyt zgromadził wyjątkową liczbę uczestników. W drugim etapie oddano ponad 130 tysięcy głosów! To znaczy, że zabawa językiem i refleksja o polszczyźnie ma coraz większy społeczny oddźwięk.

Jak zawsze plebiscyt wzbudził wiele emocji. W tym roku były one nieco inne niż w latach ubiegłych. Pojawiły się bowiem głosy sygnalizujące wrażliwość uczestników na słowa mogące dyskryminować i ranić. Wskazywano, że na przykład słowo *pokemon* może być ośmieszające, *betoniarz* wyszydzające, *łymyn* poniżające, a *onuca* budzić nienawiść. I że są one nacechowane ekspresją negatywną.

Trudno się z taką opinią nie zgodzić, wszak istotą młodzieżowego slangu jest wartościowanie rzeczywistości i wyrażanie stanów emocjonalnych jego użytkowników. Wystarczy przejrzeć dawne i współczesne słowniki rejestrujące leksykę studencką, uczniowską, młodzieżową, potoczną. Ileż w niej emocji! Ile ekspresji! Ile śmiechu, ironii, czasem szyderstwa ze wszystkiego i ze wszystkich, którzy jakoś odstają od przeciętnej, bo albo za niscy, albo za wysocy, albo za chudzi, albo za grubi, albo za młodzi, albo za starzy, albo mają przestarzałe poglądy, albo zachowują się inaczej... Zajrzycie do słowników, to się sami przekonacie!

W slangu toczy się też nieustanna i odwieczna wojna płci, a ta, jak wiadomo, budzi szczególne emocje. Stąd różne ekspresywne nazwy kobiet i mężczyzn, bardziej lub mniej śmieszne, bardziej lub mniej zjadliwe. A że to nie jest miłe, a nazwy nie są przyjemne? No cóż, uczestniczymy w konkursie na młodzieżowe słowo roku, a nie na miłe słowo roku. Zgłaszane słowa i ich definicje pochodzą od uczestników plebiscytu, którzy nazwami pełnymi różnorodnych emocji opisują rzeczywistość. Warto przypomnieć, że ten sam plebiscyt w 2018 roku wygrało słowo *dzban*. A poza tym, o czym także pisali nastolatki komentujący wyniki plebiscytu, w ramach konwencji młodzieżowego humoru używa się słów o negatywnym wartościowaniu nie zawsze po to, aby kogoś obrazić czy zdyskredytować, ale też by żartować, a nawet zaznaczyć brak dystansu w stosunku do odbiorcy.

A jeśli zwycięskim słowem jest *essa*, to znaczy, że w młodzieży jest więcej emocji pozytywnych niż negatywnych. Więc choć trochę żałuję, że na podium nie stanęło jakieś rodzime słowo (choćby sympatyczna *odklejka*), to cieszę się, że zwyciężył okrzyk radości i tryumfu!

Odklejka

Komentarz Marka Łazińskiego, 2022

Odklejka to stan oderwania się od rzeczywistości, zachowanie nieracjonalne, nieoczekiwane, możemy tak też nazwać osobę, która doświadcza takiej sytuacji. *Odklejka* to rzeczownik od czasownika *odkleić się* (od rzeczywistości) zawierający ten sam co czasownik przedrostek *od-* oznaczający oddzielenie lub ruch od punktu odniesienia. Ten przedrostek czasowników ruchu (naukowo można go nazwać ablatywno-separatywnym) był od dawna używany w odniesieniu do zachowania lub sytuacji nietypowej, odbiegającej od norm i oczekiwań. Od dawna używamy rzeczowników *odlot*, *odjazd*, *odpał*, a także czasowników z tym przedrostkiem: coś komuś *odwaliło* (także wulgarne warianty). *Odlot* w tym znaczeniu znajdujemy w korpusach w latach siedemdziesiątych, ale mówiło się w slangu tak już wcześniej. Połączenie *od-* ze znaczeniem 'kleić' dodatkowo podkreśla, że porzucamy stan trzymający nas mocno przy ziemi, tzn., że naturalne jest „przyklejenie” do rzeczywistości. Pewnie nie wszyscy i nie zawsze chcemy być przyklejeni do ziemi, dlatego *odklejka* podkreśla też, że jesteśmy pod wrażeniem tej nietypowości, nie zawsze oceniamy ją negatywnie.

© Wydawnictwo Naukowe PWN

Zamieszczone materiały stanowią wybór zgłoszeń internautów zgromadzonych w latach 2016-2022 w ramach plebiscytu Młodzieżowe Słowo Roku realizowanego przez redakcję portalu słownikowego Wydawnictwa Naukowego PWN sjp.pwn.pl przy współudziale Uniwersytetu Warszawskiego.

Dziękujemy za udział w tegorocznej akcji Młodzieżowe Słowo Roku 2022 przeprowadzanej na stronie sjp.pwn.pl.

Niniejszy e-book jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, które im przysługują. Nie publikuj go w Internecie. Cytując jego fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Kopiując jego część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Wydawnictwo Naukowe PWN SA

02-460 Warszawa, ul. Gottlieba Daimlera 2

